

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

112

Anul 12

martie 2019

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

Primăvara

Ștefan Luchian

Semnează în acest număr

Francois Villon/ Balade...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului (31)...4
Ion Iancu Vale/ Marșul suicidal al protezelor...5
George Petrovai/ Universalitatea fundamentelor...6
Laura Mustețiu/ Poeme de dor...7
Madeleine Davishon/ Poem pentru o stea...8
Marin Moscu/ Poeme...9
Anton Găgiu/ La răsărit e apusul (3)...10
Angela Burtea/ Iubirea toamnei.....11
Dragoș Niculescu/ Valoarea între cunoaștere și...12
Luminița Cojoacă/ Poem...14
Constanța Popescu/ Poeme...15
Ben Todică/ Viața scriitorului Ion Minulescu...16
Cristian Petru Bălan/ Disputa dintre doi scriitori...17
Anca Sârghie/ Memorandistul Nicolae Cristea...18
ITHACA/ Colaj liric/...20
Ion Teodor Palade/ Caiet de școlar...21
Dorel Șor/ Julia Zisman...21
Paul Leibovici/ Nicolae Grigorescu...22
Mihai Merticaru/ Sonete...23
Florin Vârlan Neamțu/ Poem...24
Georgeta Blendea Zamfir/ Impunerea lumii satului...25
Dana Anadan/ Un cenuclu providențial...27
Harry Ross/ Gânduri rebele...28
Lucian Gruia/ Cronică, Nicu Doftoreanu...29
Corin Bianu/ Poeme bilingve...30
Gheorghe Andrei Neagu/ Raportul lui Pilat...31
Ioan Vișan/ Secretul fecioarei Lara...34
Vavila Popovici/ Filozofia lui David Hume...36
Dan Teodorescu/ Un bal de poveste...39

INFO CLIMATE

Coperta 1
„Primăvara”
de Ștefan Luchian

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 -
PENTRU DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.
Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel,
Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova,
Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca
Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Emil Stănescu, Florea
Turic, Gabriel Mihalache, George Piteș, George Terziu, Grigore
Grigore, Ion Teodor Palade, Romulus Gandy Georgescu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamal Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vârlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Șor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LANOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu

FRANÇOIS VILLON - BALADE

Balada lui Villon pentru trupeșă Margot

Frumoasa de-o slujesc și curte-i fac
Se cade a-mi zice șui ori minte goală?
Cu ce-are ea, oricui i-ar fi pe plac,
De dragul ei încing și scut și pală.
Când mușterii sosesc, înșfac o oală
Și le-aduc vin, cu mâna liniștită,
Le-aștern și poame, brânză, apă, pită,
Zic Bene stat de-s darnici la plătit,
Poftiți, de-ți fi-n călduri și cu ispită,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Dar seara, câteodată, iese tămbălău,
Margot de-apare-n pat fără para.
Nu pot s-o văd că mi se face rău;
Îi smulg surtucul, brăul, rochia,
Zălog să fie pentru partea mea.
Cu pumnii-n șold, mă suduie că-s drac,
Zbieră, se jură pe Isus că-i fac
O nedreptate. C-un ciob ascuțit
Îi scriu pe nas o buche și-o înșfac,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Ne împăcăm apoi și-un părț îmi lasă
Mai rău decât gândacul de gunoi.
Râzând, un pumn pe creștet îmi apasă,
Zice Gogo, mă bate pe ținloii,
Și-apoi dormim buștean, beți amândoi.
În zori, îi chiorăie în pântec parcă,
Mă-ncalecă și poama și-o încearcă.
Eu gem sub ea, ca scândura turtit
De preacurvie; vloga vrea să-mi
stoarcă,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Vânt, ploaie, geruri, pita nu lipsește,
Iar de-s curvar, curvia molipsește,
La orice sac un petec se găsește.
La mătă rea, rău șoarec s-a prăsit;
Ocara ne urmează și-n gunoi,
Ne-am răs de cinste, râde ea de noi,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Baladă veselă despre crâșmari

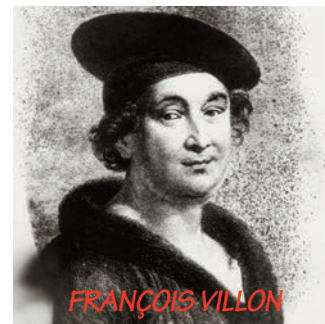
De suliță, de lance aruncată,
de ghioagă și de buzdugan strunjit,
de bardă, de săgeată ferecată,
de paloș, de baltag și de cuțit,
de țeapă și de furcă otrăvită,
de iatagan, de cange, de custură
și de bandiți pândind la cotitură
să fie dați grămadă la pământ,
străpunși în inimi, sfărtecați pe rând,
tăiați la beregăți să-i rupă chinul
și-n fund de iad să stea cât mai curând
crâșmarii care ne botează vinul!

De arc turcesc, de spadă-ncovoiată
le fie-mpuns burtoiiul ghiftuit;
de foc grecesc le ardă chica toată
și creierii le urle-n nesfârșit;
în ștreang le-atârne hoitul împutit
și ciurma bată-i cu vătămătură ;
ba m-aș ruga să fie trași, cu ură,
în țepi aprinse, să-i aud zbierând;
beli-i-ar zece găzi de vii, rânjind
și în ulei încins să-și iute cinu;
legați de patru cai să văd crăpând
crâșmarii care ne votează vinul!

Plesni-le-ar tunul căpățâna boată,
lovi-i-ar trăsnetul pe drum, cumplit
și-apoi o haită de dulăi, turbată
le rupă hălci din trupul hăcuit;
orbească-i fulgerul ca un cuțit,
zăpezi și grindeni bată-i pe căldură,
uda-i-ar ploile fără măsură
când umblă goi și-n preajmă n-au
veșmânt;
să piară de pumnal făr' un cuvânt
și hoitul lor să-l vâlurească Rhinul;
de optzeci de ciocane piară-n vânt
crâșmarii care ne botează vinul!

ÎNCHINARE:

Stăpâne, blestema-i-ar Domnul sfânt
să sugă până or crăpa, veninul,
că necinstiți și fărdelege sunt
crâșmarii care ne botează vinul!

Baladă prin care Villon cere tuturor iertare

La Cartezieni, ca și la toți
Călugării, la Devotate,
La pierde vară cu saboți,
La slugi, cocote-mpestritate
În rochii strâmte-ncorsetate,
La fantele sfios de moare,
Cu cizmulite moi, roșcate,
La toți le cer smerit iertare.

La fete care sfârc arată
Să-nhațe mușterii de soi,
La hoți ce numai certuri cată,
La saltimbanci cu maimuțoi,
La ghiuji, nebuni și papițoi
Ce fluieră de ți-e mirare,
Cu beșici, prapuri, tărăboi,
La toți le cer smerit iertare.

Dar nu la câini și trădători
Ce mi-au dat numai coji uscate
De mestecat, din noapte-n zori;
De frica lor mă doare-n spate.
Le-aș da beș, răgâială poate,
Dar nu pot, că nu-s pe picioare.
Dar toate vrajbele-s uitate;
La toți le cer smerit iertare.

De cinșpe coaste li s-ar frânge,
Mărunt, dar cu barosul mare,
Ori bici cu plumbi, până la sânge;
La toți le cer smerit iertare.

În căutarea adevărului (31). Viața veșnică și timpul infinit

„Dacă nimeni nu mă întreabă, știu, iar dacă aș vrea să explic cuiva care mă întreabă, nu știu”

Preafericitul Augustin

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Aproape toate științele și religiile vorbesc adesea despre viață. Fiecare încearcă să o definească într-un anume fel. Fiindcă nu avem definiții consacrate ale vieții decât în biologie, nu voi căuta nici eu să vin cu o singură frază potrivită care să-i satisfacă pe toți. Ce este viața? De unde vine și încotro se duce? Ce ne spune marele nostru poet Nichita Stănescu într-o scurtă poezie „Din toate părțile de-odată zise cerul fără părți/ Dintr-o singură parte zise partea/ Ce este? Cum ce este?/ Este pur și simplu/ Adică e, adică s, adică t, adică e / Primul e este mai vechi decât ultimul e/ Atât!”, Aceeași raportare, lipsită de contur, o avem și în fața vieții. O simțim fiecare în lăuntrul nostru, fără să putem conceptualiza foarte bine ceea ce trăim. Și poate că nici nu e nevoie. Cert este că promisiunea vieții veșnice se află în centrul mesajului evanghelic al Mântuitorului Hristos, iar făgăduința aceasta vine să întâmpine una din cele mai adânci nevoi ale noastre, nevoia de a trăi veșnic. Și pentru cei ce nu au „soluția mistică a credinței”, în viața

veșnică, spaima morții este la fel de prezentă, conștient sau nu. Din păcate, viața pe care o pecepem noi este delimitată în timp și spațiu și apare sub diferite forme în funcție de condițiile în care a apărut, s-a dezvoltat și a dispărut. Fiecare climat favorizează sau nu apariția unei specifice vieți. Pentru noi pământenii, viața înseamnă ceva ce am definit noi oamenii, locuitorii acestei planete și ne gândim că și în universul infinit există ceva asemănător nouă. Dar, viața noastră pe pământ este foarte scurtă în comparație cu timpul universului cunoscut și infinit mai mică decât marele univers necunoscut. Nu cunoaștem când a început timpul și nici când se va sfârși sau poate că nici nu există! Durata fără început și fără de sfârșit este denumită eternitate sau veșnicie. Omul percepe timpul prin simțurile cu care este înzestrat și datorate experiențelor din timpul vieții. Dar mai are ceva omul care-l ajută să formuleze ipoteze despre viață și anume spiritul. „Există un psaradox care provine din aceea că coincidența dintre timp și eternitate trece prin simțuri. Experiența spiritului ne este dată prin materie, cea a infinitului prin spațiu și cea a eternității prin timp,, (Anselm Grun). Fiecare dintre noi are un timp propriu pe care-l consumă aici pe pământ. În acest timp ne intersectăm cu alți oameni cu care venim în contact și pe care îi vom cunoaște. Pe majoritatea nu-i vom cunoaște, dar, știm că există simultan cu noi. Orice existență în

spațiu și timp este limitată, oricât de mare ar fi, în comparație cu infinitatea spațiului și a timpului, ea este infinit de mică. La o vârstă înaintată în conștiința omului apare mult mai clar, făcând o retrospectivă a vieții, „că totul este fără durată”.

Numai timpul Creatorului este infinit și nu are început și nici sfârșit. Cum și noi facem parte din creația Lui, rezultă că și noi facem parte din Universul Lui. Orice element din creație este limitat în timp și spațiu și se află într-o continuă schimbare. Omul a fost creat pe acest pământ având inscripționat în genele lui credința în Creator și care speră într-o viață veșnică urmând învățăturile lui Isus Hristos. Totuși, omul trăiește cu spaima morții care este la fel de prezentă, conștient sau nu. Nu există mijloace prin care putem evita moartea pe acest pământ. Dar, el se gândește cum să-și prelungească viața prin mijloace proprii. Metoda cea mai la îndemână este medicina care promite prelungirea vieții până la o limită maximă de 120 ani. Când luăm medicamente, când avem copii și-i îngrijim, când educăm, când scriem, nu facem decât să strigăm că ne este frică de moarte și vrem să trăim veșnic. Iar această frică de moarte odată înțeleasă, asumată, poate fi un început pentru o viață duhovnicească, ceea ce ne așează într-o relație nesfârșită cu Dumnezeu Cel viu, unica sursă a vieții.

(Va urma)

POEM

Ion Iancu Vale

marșul suicidar al protezelor

Undeva, pe întinsa Câmpie a Tăcerii,
Ultimul Far semnalizează palid și intermitent
fire sticloase și rare de iarbă străpung fără convingere
cochilia roșietică și fărâmicioasă a solului.

Curenți incandescenti de aer învolutează pânze
albe de praf, generând tornade rebele antrenând
miasme fetide ce viciază aerul, incitând Marea Angoasă
spre a-și flutura aripile cenușii.

Cortegii șerpuitoare de proteze se precipită,
busculându-se,
într-un lugubru scârțâit de balamale ruginite,
către Ultimul Far:

Ignorând Nelimitata Crevasă ascunsă dincolo de el,
Ultimul Far pâlpâie spasmodic atrăgând implacabil
unduitoarea procesiune ce înaintează peste întinderea
pustie

pe care, din loc în loc, gnaisuri gigantice,
diamantin șlefuite, le ațin calea.

Undeva, în spatele Ultimului Far, perfid ascunsă,
Nelimitata Crevasă își macină canin tăcerea spațială,
așteptând cu răbdare Irevocabilul Dar.

Bizara procesiune compusă din proteze din material
sintetic,

metalice sau din lemn, plăci dentare, peruci,
vase sanguine artificiale,

ochi de sticlă și alte organe aparținând cândva
sau trebuind să aparțină,

ființelor umane, dotate acum de către
veșnica putere obscură cu afectivitate senzorială,
se târâște chinuită, parcă, de ictusuri comițiale

spre unica lumină rămasă.

Ultimul Far, fascie plâpândă și efemeră în vasta
și orbitoarea semiobscuritate, pâlpâie agonice.

Deodată proteza unui picior, proteza unei mâini
și o perucă bărbătească se detașează de grosul masei.
mâna, suprapusă piciorului vârât într-un bocanc militar;
se cațără pe coama unui gnais, fluturând
în degetele rășchirate peruca decolorată.

Un glas cavernos împunge zarea,
făcând uriașul și agitatul convoi să se oprească
și să asculte Inspirata Tripletă:

„Încotro te îndrepti, popor al protezelor,

spre ce țel iluzoriu îți porți pașii
lumina aceea e înșelătoare, universul spre care
ne ademeneste acum, este fals
oprește-te, popor al protezelor
marșul nostru este suicidar,
să rămânem unde suntem
și să redăm vieții câmpia aceasta,
să ocrotim sâmburele încă viu,
să întemeiem pe tărâmul acesta un nou spațiu vital
să ne oprim, popor al protezelor,
lumina aceea ne ademeneste spre autodistrugere
opriți-vă, cât mai e timp, opriți-vă”.

Inspirata Tripletă tace așteptând reacția mulțimii.
În rândul protezelor se iscă freamăt și ele se agită
un timp, sfătuindu-se.
Într-un târziu, un tunet format din mii de glasuri
despică zarea plumburie:
„Nu-i adevărat, vrem să scăpăm din acest imperiu

al deznădejdiei și al morții
acolo unde se zărește lumina trebuie să fie bine
înainte, popor al protezelor; înainte”.

Și protezele își reîncep marșul cu și mai multă vigoare,
strivind sub tălpi Inspirata Tripletă.
Timpul trece și distanța dintre Ultimul Far
și mărșălători se micșorează.
Deodată, firava lumină dispăre total
cenușiul devine aproape negru și material.
Protezele încremenesc,
teama planează demențial deasupra gloatei
apoi, antrenate de o groază totală,
scoțând un vaiet prelung, acestea
se aruncă într-un ultim asalt,
rostogolindu-se unele peste altele
în gura larg căscată a Nelimitatei Crevase,
care le înghite, horcăind abisală.

Pe întinsa Câmpie a Tăcerii,
uriașul spațiu plumburiu rămâne mai departe
netulburat.

Doar farmacistul Figueras
caută fără conținere, absolut nimic.

Universalitatea fundamentelor moral-spirituale ale omenescului

George PETROVAI

A fost omul creat, ori el este rezultatul unei evoluții afirmată teoretic, dar imposibil de confirmat cu probe științifice? Indiscutabil că aceasta trebuie să fie baza de pornire într-o dezbatere despre om și însușirile sale fundamentale (suflet, conștiință, rațiune, limbaj articulat, principii morale și estetice, afecțiune, voință etc.), în continuare la fel de miraculoase și încifrate pentru științifici ca viața însăși. Marea diferență dintre adepții creaționismului și cei ai evoluționismului este următoarea: primii cred că o Ființă perfectă (atotputernică, atotștiutoare, atotiubitoare) este cauza acauzată a tot ce există și mai este nesecatul izvor al miracolelor (evenimente neobișnuite ce se produc în condiții neobișnuite), iar prin aceasta ei sunt mult mai aproape de Adevărul metalogic și liniștitor, pe când ceilalți țin morțiș să se încreadă într-o teorie ipotetico-speculativă și fără rigoare argumentativă, motiv pentru care aceștia sunt mereu captivii discutabilelor adevăruri ale logicii neliniștitoare.

De pildă, ne înștiințează materialistul francez La Mettrie în lucrarea Istoria naturală a sufletului, „de la Aristotel și până astăzi, niciun filosof n-a putut să ne spună lămurit ce este sufletul”, cu toate că – adaug eu (G.P.) – termenul este extrem de uzual și pe toată durata vieții avem de-a face cu diverse manifestări ale acestei esențe umane: emoții, bucurie, mulțumire, melancolie, fericire, dragoste, ură, furie, altruism, zgârcenie etc.

Tocmai de aceea, se putea ca un

gânditor de talia lui Descartes să nu acorde sufletului importanța cuvenită, adică să nu facă din el cheia de boltă a cartezianismului și piatra de încercare pentru mulți dintre filosofi care l-au succedat?! Căci, ne informează Petre P. Negulescu în Istoria filozofiei moderne (Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1972), „sub influența lui Voltaire, cugetarea franceză a început să părăsească metafizica lui Descartes, care rămăsese atotputernică până la începutul veacului al XVIII-lea (subl. mea, G.P.), și să se îndrepte către empirismul englez”.

Ideea centrală a filosofiei lui Descartes se prezintă astfel: avem, pe de o parte, o substanță creatoare, perfectă și infinită numită Dumnezeu (substanța la el este ceva ce există în sine și pentru sine), iar pe de altă parte avem două categorii de creații – lucrurile întinse (res extensa) și lucrurile cugetătoare (res cogitans) sau sufletele imateriale. Cu precizarea că deosebirea absolută dintre suflet și corp constituie marea problemă a cartezianismului, pe care discipolii direcți ai francezului s-au străduit în zadar să o elimine (de exemplu, filosoful flamand Arnold Geulincx elaborează teoria ocazionismului sau acordul dintre mișcările trupului și stările sufletești prin voința lui Dumnezeu) și pentru a cărei soluționare, continuatorii metodei sale deductive (Spinoza și Leibniz) au fost nevoiți să elaboreze noi sisteme filosofice. Păi, ne spune Negulescu, ce le rămânea de făcut după ce „Descartes constată acțiunea reciprocă dintre spirit și corp, o declară însă inexplicabilă - și trece

mai departe”?!...

Mult mai tranșant este Descartes în delicata chestiune a nemuririi sufletului: deși admite ideea de Dumnezeu ca fiind înăscută în mintea omului (căci, argumentează el, ideea de Dumnezeu sau de Ființă infinită nu putem s-o dobândim cu ajutorul simțurilor, instrumente incapabile să perceapă infinitul), gânditorul nostru s-a ferit să susțină că sufletul ar fi nemuritor. De pildă, în scrisoarea adresată prietenului său Mersenne, afirmă că, fiind sufletul deosebit de corp, el nu este cu necesitate supus inevitabilei pieiri a corpului, dar asta este tot ce se poate spune și nicio demonstrație filosofică nu poate să meargă mai departe...

Evident, o atare poziție circumspectă nu putea să nu-i aducă lui Descartes o droaie de critici și dușmăanii, îndeosebi din partea iezuiților, care nutreau față de el o dublă nemulțumire: întâi că refuzase să tragă concluzia nemuririi sufletului și a existenței unei vieți viitoare, așa cum ne încredințează Scripturile; apoi că iezuiții respingeau cu indignare îndoiala absolută, deoarece îndoindu-se de tot și de toate, omul Descartes recunoaște că se îndoiește chiar și de adevărul revelat al religiilor în general, al creștinismului în special.

Cum spuneam și cu alt prilej (vezi Baruch Spinoza sau modelul antic la înțeleptului), gânditorul olandez de origine evreiască susține că întinderea și cugetarea sunt atributele acelei substanțe unice, infinite și cu misiune panteistică Deus sive Natura – Dumnezeu sau

→ Continuare în pag. 7

POEME DE DOR

Laura MUSTEȚIU

ARDEALUL DIN INIMA MEA

*Există un colț de rai pe-acest pământ,
Unde Dumnezeu își răspândește duhul sfânt,
Unde inima se leagănă pe ramuri aurii,
Și ciocîrlia cîntă-n locuri sacre... la copii.*

*Există un loc de vis, o inima plăpândă,
Pe cîmpuri aurii, pufoase, sufletul-mi se scufundă,
Unde căpițe de fân își răspândesc odorul,
Iar noaptea, îngerii îmi țin în brațe dorul.*

*Există un loc plin de mister,
Unde dreptatea are 'un pumn de fier,
Iar cerul oglindește lupte vitejeste,
În păduri de-argint strămoșii se odihnesc.*

*Există un loc unde sufletul îmi zboară,
Se pierde -n frumuseti, pe o cale, la țară,
Unde ascult pădurea noaptea, cînd foșnește,
Și pârâul vorbe dulci, cînd îmi șoptește.*

*Există un loc unde au trăit bunicii mei,
Unde acum se odihnesc părinții mei,
Ardealul meu, din cînd în cînd vreau să-ți șoptesc,
Vorbe de duh, să-ți spun cât te iubesc!*

→ Continuare din pag. 6

Natura), din care decurge contradicția fundamentală a spinozismului: fiind substanța unică în același timp întinsă și cugetătoare, iar cugetarea neavînd întindere (numai corpurile materiale sunt divizibile, nu și ideile!), înseamnă că deodată ea este întinsă și neîntinsă.

Iată motivul pentru care cugetătorul german Gottfried Wilhelm Leibniz revine la pluralitatea de substanțe a lui Descartes, într-un sistem în care, ne spune Negulescu, „transformă dualismul cartezian al substanței întinse și al substanței cugetătoare în monismul forței, întocmai după cum Spinoza transformase același dualism în monismul substanței divine”. Altfel spus, Leibniz înlocuiește panteismul lui Spinoza cu dinamismul și substanța cu monadele (unități de forță – simple, indestructibile și indivizibile), pe care le numește fie puncte metafizice sau substanțiale, comparabile cu idealele și neîntinsele puncte matematice, fie atomi reali sau metafizici, adică diferiți de atomii fizici prin aceea că, nefiind materiali, sunt indivizibili.

Vasăzică, după ce Leibniz deosebește atomii metafizici de

atomii fizici, el mai deosebește monadele (văzute ca entități metafizico-eterne) de corpurile sau individualitățile fizico-pieritoare ale experienței noastre, așa încât fiecare ființă omenească îi apare ca un agregat de monade (monada-regină formează sufletul, toate celelalte alcătuiesc corpul), între monade neexistînd o acțiune reciprocă, asta deoarece fiecare dintre ele constituie „o lume aparte, absolut independentă”, în schimb, existînd de la începutul începutului între activitățile lor o armonie prestabilită, grație căreia se potrivesc perfect unele cu altele și conferă omului o viață unitară.

Se subînțelege că această lege a armoniei prestabilite nu putea să fie statornicită decât de Dumnezeu, cauza primă a Universului și a monadelor alcătuitoare, dar – contrar opiniei lui Spinoza – o cauză situată în afara seriei cauzale a fenomenelor universale și a legilor sale. Pe scurt, un Dumnezeu atoatecreator și independent de Univers!

Și astfel, ne înștiințează P.P. Negulescu, direcția deductivă a filosofiei moderne se încheie „printr-o reîntoarcere la punctul de plecare”, această direcție fiind închisă într-un cerc vicios, „din care sforțările a trei

sisteme diferite, din cele mai ingenioase, nu reușesc să o scoată”...

N.B.: Combătându-l pe empiristul John Locke și concepția lui cu „tabula rasa” (la naștere, susține englezul, mintea umană este complet lipsită de idei), Leibniz explică diferențele de dezvoltare intelectuală dintre oameni prin teoria dispozițiilor înnăscute, numite de el virtualități. De pildă, încearcă el să ne lămurească, ghinda nu conține în ea stejarul sub forma actualității, ci dispoziția organică trebuincioasă sau stejarul virtual.

Tocmai pentru că gânditorii omenirii nu sunt de acord în problema sufletului (dezacordul decurge din neputința minții umane de-a dezlega tainele creației, respectiv de-a cunoaște esența existentului), trebuie să mergem la Biblie, cartea Adevărului revelat, unde ni se spune cu simplitatea și eleganța transfiguratoare a limbajului dumnezeiesc: „Domnul Dumnezeu a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață, și omul s-a făcut astfel un suflet viu” (Genesa 2/7). Încearcă să nu fii de acord cu această afirmație, și liniștea ta lăuntrică s-a dus pentru totdeauna pe apa sâmbetei...

POEM PENTRU O STEA

Madeleine DAVISOHN

Rătăceam printre stele. În jurul meu puzderie: mari și mici, luminoase ori palide, cu un licăr slab. Eu o căutam pe a mea. O căutam pierdută în mulțimea aceea, fără să știu încotro să-mi îndrept pașii, fără să am vreun semn, după care s-o recunosc. Deodată, chiar lângă mine, am auzit un glas. O atingere ușoară, m-a făcut să întorc privirea.

- N-ai grijă, am să te conduc eu. Închide numai ochii. Închide-i bine, lumina stelară, ar putea să-i ardă. Acum, lasă-te în voia mea! Steaua te așteaptă!

Am pornit amândoi. El înainte și, eu în urmă, ținând strâns brațul călăuzitor. La un moment dat mi s-a părut că mă aflu pe „Calea Lactee”. Miros de lapte. Copilărie, de parcă un cântec de leagăn a trecut pe lângă urechea mea. Au urmat „carele”, Carul Mare și Carul Mic. Semănau cu cele care adeseori treceau prin spatele casei mele spre târg, care cu boii rumegând alene și, câinii hămăind, legați la osie.

Muzica stelară era nostalgică, melodii vechi știute încă de pe vremea bunicii Stele ne depășeau, stele ne întâmpinau. Unele mi erau cunoscute din manualul de școală. Le știam numele. Altele, fără nume, îmi erau prietene încă atunci când mă plimbam pe alea de castani, din spatele Liceului. Erau tot atât de

minunate, de strălucitoare pe atunci, la fel ca și acum. Simțeam cum lumina lor mă împresoară, mă pătrunde, de parcă eu însămi iradiam lumină.

Lunecam în spațiul aerian, fără nicio greutate. De n-ar fi fost mâna lui care să mă trăgea înainte, aș fi rămas acolo, la infinit. Muzica se schimbă mereu, îmi însuflețea pașii. Auzeam melodii pe care le-am dansat odată, ritmuri care mi-au făcut inima să tresalte.

- Mai e mult până ajungem?

- Ai oboseit? M-a întrebat.

- O nu, dar m-aș opri puțin. Aici e atât de bine! E minunat! Nu putem rămâne încă puțin?

- Imposibil, a răspuns vocea de lângă mine. Acesta e mersul timpului. Nu poate fi oprit. Trebuie să ținem pasul.

- Timpul!? Adică vrei să spui că... Tu ești Timpul! Acum am înțeles.

Atunci i-am auzit râsul lângă urechea mea, cristalin ca un murmur de ape...

- Vino! mi-a scuturat cu blândețe mâna.

Continuăm să mergem. El înainte, eu având grijă să nu rămân în urmă. De la o vreme mi s-a părut că a grăbit pasul. Îmi venea tot mai greu să păstrez ritmul lui.

- Cât mai avem până la Steaua mea? am întrebat

- Ne apropiem, mi-a răspuns

Dorința de a mă opri să mă odihnesc era acum mai puternică. Îmi simțeam picioarele grele. Mi se părea că eu însumi am crescut în

greutate. I-am spus-o și lui

- Sunt anii. Anii care-i porți pe umeri. Te apasă.

- Atât de grei sunt anii?

- Depinde, dacă sunt tineri, sau bătrâni. Când sunt tineri, anii te poartă ei pe tine, n-ai cum să-i simți. Dar pe urmă... îi porți tu. De aceea, ți-e greu

- Mai e mult până la Stea? I-am întrebat din nou. Și, fiindcă n-am primit niciun răspuns, am deschis ochii.

Era întuneric. Stele mărunte și mari luceau în depărtare, iar... lângă mine, atât de aproape, Steaua mea, cât s-o pot atinge cu mâna. Am recunoscut-o fără nicio greutate.

M-a învăluit cu un halou lucitor de lumină

- În sfârșit te-am găsit, am spus și am prins în palmă câteva raze. Acum o să mă pot odihni.

Dar poate din pricina greutateii mele, sau poate dintr-un alt motiv necunoscut, Steaua s-a

desprins de pe boltă și-a început să alunece în jos. Repede, din ce în ce mai repede

îndreptându-se vertiginos spre Pământ. Nu știam ce să fac... Vedeam Pământul cum se apropie de noi, mai mult și mai mult, mai aproape și mai aproape.

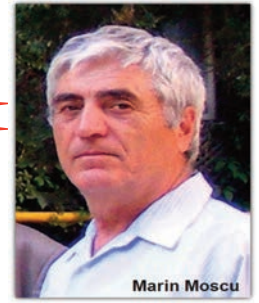
- Acum ce va fi? am întrebat fără voie și vocea mea s-a pierdut în văzduh. Glasul Timpului a ajuns prin beznă până la mine lin ca un cântec...

- Stai liniștit. Nu-i nimic... Doar o stea... a căzut.

POEME

Marin Moscu

Lacrima de bun rămas

Pașii plâng în pârgh de toamnă
Printre valurile de ceață,
Tu îmi pui în piept tăria
Gândului să cred în viață.

Iau toiagul din istorii
Scriș în inima străbună
Și pășind în fum de ceață
Stăm alături, strânși de mână.

Străbatem cum se cuvine
Toamna lungă, dureroasă,
Unde iarna vine, vine,
Ne uită sloiuri în casă.

Și așa pășim prin vreme
Dureros pe limbi de ceas,
Din gură ne iese abur –
Lacrima de bun rămas!

Flori de vise în culori

Noaptea semănă în mine
Flori de vise în culori,
M-a pătruns cu-a ta icoană,
Mi-a dat somnului fiori.

Am pus semne pe imagini,
Tu erai în zări departe,
Îți simțeam iubirea dulce
Scrișă în a vieții carte.

Cum doreai ca să încerci
Tot albastrul străveziu,
Îmi trimeteai a ta poză
Cu trup magic, arămiu.

Noaptea seamănă în mine
Ce-i mai frumos pe pământ,
Dragostea-ți împărtășită,
Soarta bunului curvânt!

Privesc spre orizont de munte

Privesc spre orizont de munte,
Un nor se nfoaie a zăpadă,
Un brăduț vrea să înfrunte
Ninsorile ce vin cascadă.

Un deget mijlociu cu ace
Arată semn că nu-i prea pasă,
E semnul arătat de noi
Când omenia nu-i acasă.

Pornește vântul să răzbune
Neînțelegerea aprinsă,
Se lasă într-o zeghe albă
Pădurea-n legănări cuprinsă.

Te prind de mână să-ți arat
Minunile dumnezeiești,
Mă las la pieptul tău să ard
Iubirile din vechi povești.

Privesc pe geam, prin ochii tăi,
Steluțe albe ne cuprind,
Brăduțu-și scutură zăpada,
Eu mă topesc și mă aprind!

Marea iubire

Sunt steaua ta zâmbind în vis,
Cu raze moi eu te-am cuprins,
Te-am însemnat cu fir subțire
Și ți-am pus numele Iubire.

Și tu ești stea și eu sunt stea,
Plutesc mereu în preajma ta,
Eclipsele le-am pus în gârlă,
În vers am pus iubirea noastră.

Tu scrii petale de lumină,
Eu rima dragostei sublimă,
Strângem poemele cu drag
Pe coama cerului, în larg.

Că eu sunt stea, tu stea din vis,
În zbor tot cerul am cuprins
Și ne-am jurat întru sfințire
Să fim mereu marea iubire!

Lupul Alb de tine mi-aduce aminte

Vântoasele iernii pătrund printre brazi,
Lupul Alb cu colți de stalactite
Aleargă pe stânci și mâine, și azi,
De tine, iubito, mi-aduce aminte.

Străfulger străbun mi-i visul de dor,
Te adulesc din coli de hârtie,
Inima ta-i frumos boboc roditor
Cu rădăcinile pătrunse-n poezie.

Doresc să-ți întâlnesc roua de șapte,
Aleg cum lupul, sus în munte,
Aș vrea să fiu cu tine-o noapte,
Lună în cer cu stea pe frunte,

Vântoasele iernii pătrund printre brazi,
Lupul Alb cu colți de stalactite
Aleargă pe stânci și mâine, și azi,
De tine, iubito, mi-aduce aminte.

Peste secundele călitate

Peste secundele călitate cu săruturi și-alintări
Fulgeră meteoriții cu viteză-n depărtări...

Câte unul își îndreaptă lumina către noi,
Curcubeul ne ridică sub aripa-i peste ploii...

Rădem. Toți meteoriții se aranjează șirag,
În elipsa lor fierbinte ne iubim cu mare drag...

Orbește ne privesc ochii care sunt ne-ncrezători
Că pentru iubirea noastră chiar și Domnul
ne dă flori!...

LA RĂSĂRIT E APUSUL

Anton GAGIU

Continuare din numărul trecut

Din volumul „La răsărit e apusul”.
Capitolul I: „Primii pași” (3)

-Burlacu! m-a strigat ea.

-Da doamnă! am spus tresărind și ridicându-mă în picioare.

-Te rog să te muți în ultima bancă! Da, era un loc liber în ultima bancă lângă Mihaela Popescu.

-La orele mele numai acolo stai! Vai ce pedeapsă! Să nu mai pot eu să arunc o privire de aproape? Un trimestru acolo am stat, iar pe următorul am obținut dispensă să mai urc câțiva pași în ierarhie și am ajuns din nou în prima bancă. Dar această minune s-a întâmplat după ce am participat la olimpiadă și am obținut un rezultat meritoriu. Cum să nu obțin, dacă tema a fost una pe măsura mea: „Realizați un alt sfârșit al romanului Enigma Otiliei, de George Călinescu”. Și a fost un sfârșit care a plăcut examinerilor, iar doamna Dudulescu a fost încântată. În sinea-mi am promis că nu mai fac gesturi care s-o supere pe doamna Dudulescu. Eram atent, uneori excesiv de atent cu toate solicitările ei, dar și domnia sa a înțeles ceva important din întâmplarea relatată mai sus, anume, ca la ore să nu mai vină cu decolteuri exagerate, chiar dacă avea ce să arate, iar eu nu mai eram expus greșelii. Scăpasem de necazul cu diriginta, dar am dat de alt necaz cu profesoara de chimie. Și ea era o... dulceață de femeie, frumoasă, fragilă, gingașă precum un trandafir abia deschis spre lumină într-o grădină plină de flori asemenea raiului. La una din orele de chimie a scos la lecție mai mulți colegi printre care și pe prietenul meu Nae. Plin de mine, ocupasem un loc în prima bancă, deși în mod obișnuit nu trebuia să stau acolo. Pe amicul meu l-a pus să descrie un proces chimic rezultat în urma unei reacții. L-a descris așa cum s-a priceput dar...

-Spune cum se numește acest proces? l-a întrebat profesoara.

Nae nu știa denumirea procesului și căuta sprijin în clasă. M-a privit și

privirea lui m-a implorat să-l ajut. Știam denumirea procesului, dar un spirit al răului m-a îndemnat să spun altceva și i-am șoptit...

-Emancipare politică. Fără să realizeze prostia pe care i-o spusese, a repetat ce i-am spus. Profesoara nu i-a spus nimic colegului meu, doar că i-a trântit nota patru, mie însă...

-Burlacu, ești un nesimțit! Avea dreptate, așa eram. Se roșise de parcă cineva ar fi surprins-o făcând vreun gest intim nepermis și s-a răstit la mine plină de nervi.

-Leși afară! Am ieșit. Problema însă pentru mine a venit în zilele și săptămânile următoare pentru că doamna Pieptea nu a mai vrut să mă primească la ore. Degeaba am intervenit eu cu doamna Dudulescu, m-a făcut să nu mai dau pe la ore aproape două luni. Îmi puneam și absențe, deși eu numai absent nu eram. Pe acel trimestru m-a lăsat corigent. Nu mai mă primea la ore considerând că i-am adus un afront grav în fața clasei și că am jignit-o. Norocul meu a fost că din trimestrul următor a fost schimbată de la clasa mea. Acum aveam un alt profesor. Altfel, dacă mai rămânea doamna Pieptea, repetent scria pe fruntea mea. În vacanța dintre anul trei și patru de liceu am participat la două excursii care, amândouă au avut menirea de a-mi orienta drumul în viață. Prima a fost organizată în prima parte a vacanței, chiar în luna iunie. O profesoară de franceză, Mișeta pe numele ei mic, a avut inițiativa de a aduna în jurul ei un grup de zece elevi și alți profesori de la o școală de muzică, vecină cu liceul nostru, doritori de o excursie de câteva zile la Belgrad. În acele timpuri Iugoslavia era țara din lagărul comunist cu cea mai mare deschidere spre valorile occidentale. A fost o excursie interesantă, captivantă, plină de învățăminte din multe domenii. Am fost impresionat de două aspecte cu care am luat contact în această excursie: la ieșirea din țară am văzut cum ofițerii noștri de la frontieră efectuează controlul asupra călătorilor și bagajelor. M-a frapat ținuta lor,

costum kaki, impecabil din toate punctele de vedere, paspoalul verde al caschetelor și frunza de stejar galbenă de pe gulerul vestoanelor. Apoi mai era ceva de impresionat, mișcările pe care le făceau, siguranța din vorbă și faptă, politețea gesturilor și a cuvintelor. Aceste elemente au rămas în mintea mea ca un punct de reper pentru drumul pe care urma să-l aleg în viață, altfel spus, a fost momentul care mi-a dictat viitorul. Să slujești țara de acolo de unde începe sau de unde se termină respirația ei, ce meserie poate fi mai frumoasă? Intuiam că de-a lungul frontierelor patriei mele sunt sute, poate mii de astfel de oameni, unii dintre ei aici în punctele de control, alții pe întinderea de câmpuri sau de ape dintre aceste puncte, toți însă animați de același sentimente, dragostea și datoria față de țară care sunt trăsături ale românului comun, dar eram convins că la acești oameni ele au alte valențe. Mai departe am fost impresionat de Capitala Iugoslaviei. Belgradul te impresiona într-un mod cu totul deosebit atunci când intrai în el din direcția Pancevo, orașul cel mai apropiat care lega Timișoara de inima țării vecine. De ce te impresiona? Șoseaua intra în Belgrad dintr-un punct dominant, iar Belgradul îți apărea în fața ochilor imediat după un deal și-l vedeai în toată splendoarea lui, tăiat de Dunăre în două, precum o pâine uriașă despărțită de lama unui cuțit, iar de o parte și de alta simțai cum orașul,

→ Continuare în pag. 11

Angela Burtăa

Iubirea toamnei

Angela Burtăa

Mi-e toamna pe ducă și-i simt urma pașilor bătrâni, dar niciodată șovăielnici. Calcă agale, căci știe să-și trăiască timpul, savurând cu plăcere fiecare clipă, fiecă adiere, de parcă ar spune: Luați aminte, graba scurtează viața!

Iar noi privim deșert și dăm mărunț din buze.

Și-aruncă toamna lacrima ploii peste obrazul lumii noastre și lunecă ușor cu brațele copacilor mângâieri colorate. Se mlădiază după chipul și asemănarea firii ei, lăsând să cadă frunzele în zbor legănat, iar frunzele scriu pe raza timpului lor nemurirea.

Își trimite toamna razele inconfundabile, molcome sau aprige, risipindu-le printre talia minunată a frunzelor, sclipind voios ca roua dimineților apuse. Iar frunza se coace și sub apăsarea tălpilor noastre își cântă iubirea, molipsindu-ne.

Ne privim lung și-ntindem mâinile unul spre celălalt, lăsând să se-atingă suav, și-n împletirea lor strigătul focului

e-nmulțit. Ne oprim din mers și-ascultăm foșnetul mătășii care respiră a toamnă prin fiecare formă de viață ajunsă, acum, scrum.

Îți simt apropierea și iau din ea bucuria de-a trăi. Oferta-i generoasă, nu-i de refuzat! Cum aș putea să mă împotrivesc visului tău, doar e și-al meu!? E picătura toamnei, coaptă și aromată. Ai aruncat-o cu meșteșug, iar seceta din mine a sorbit picătură cu picătură, fără a face risipă și nici zgomot. Chiar nu voiam s-o-mpart cu altcineva. Egoismul se strecoară pe furiș.

Și toamna strigă din nou, acum doar pentru mine: Ia aminte, nu împuțina iubirea trăind-o excesiv de atent. Trăiește-o doar!

Fără a mai sta pe gânduri, m-am trezit din nepăsarea de până atunci și-am plecat spre tine, spre farmecul graiului tău și-a-mbrățișării tale. Acum e altceva: natura, intrată în agonie, are puterea să rădă, și ploaia, și negura, și bruma, și frigul, și... tot! Doar tu ai rămas nestrămutat în gândul tău și m-ai contaminat și pe mine: ne râde sufletul în hohote, se ia la trântă cu timpul și învață ultima lecție a vieții! Iubirea rămâne iubire, iar noi, astăzi, suntem mai frumoși decât ieri!

Mi-e dragă toamna, mi-e drag darul ei, iar acela ești tu! Când seara se lasă și dorul mă cuprinde iar, rememorez versul tău: Frumoasă noaptea să-ți fie,/ Pe umăr sărut delicat!

→ Continuare din pag. 10

aproape instinctiv strânge fluviul în inima lui, o strângere care parcă îi dădea viață spre a călători mai departe spre Marea cea Mare. Această excursie a fost prima mea aventură care m-a făcut să văd viața cu alți ochi, aceea prin care ea, viața te învață să cunoști lumea, pentru ca apoi să poți spune că ești OM. Al doilea moment interesant al acestei vacanțe a fost organizarea unei excursii montane cu încă doi colegi, Costel colegul meu de an din liceu și Doru, colegul de școală generală mai mare cu un an ca mine, care frecventa și el același liceu la oraș ca și mine. Excursia însemna să mergem aproape treizeci de kilometri peste munte și să ajungem într-o stațiune de pe Valea Prahovei. Am călătorit aproape trei zile, am mâncat ce aveam în rucsacuri, am dormit înghesuți unul în altul în podul unei stâne părăsite și am ajuns în stațiune frânți de oboseală. Aici am dat de necaz. Pentru că era în plin sezon de vară, nu găseam cazare nici la particulari. Simțeam că picioarele nu mai mă ajută. Eram în stare să mă întind pe caldarâm și să adorm acolo. Am bătut la ușa unei case și mi-am zis că: „dacă nici aici nu găsesc locuri de

cazare, dorm în poartă până dimineța”. A ieșit proprietarul și ne-a privit cu neîncredere, derutat de tinerețea noastră sau poate tocmai aceasta ne-a ajutat. „Măi copii, ne-a spus el, am avut două camere libere, dar le-am închiriat deja, așa că...” Văzând dezamăgirea de pe chipul nostru, ne-a mai privit încă odată cu milă și: „ar mai fi ceva, spune el, uite, am acolo podul casei unde se poate dormi, dacă vreți să dormiți acolo nu vă iau nimic.” Nu a mai fost nevoie de a doua invitație. Era aproape seară. Ne-am întins toți trei acolo, deși picioarele noastre nu aveau loc în spațiul acela că ieșeau afară din balconul podului cam cu o treime. Ne-am trezit după... nu știam atunci după cât timp, scuturați de proprietarul casei care se îngrijorase. Dormisem douăzeci și șase de ore continuu. Venise de teamă să nu se fi întâmplat ceva cu noi. Am mai continuat excursia încă trei sau patru zile până am epuizat banii, apoi vacanța a luat sfârșit. A venit anul patru care te așteaptă la final cu examenul de maturitate, adică bacalaureatul și toată lumea era conectată la acel moment. Nu depuneam un efort special, dar eram atent în mod special la acele obiecte care constituiau probe la

examen... adică la limba și literatura română, istorie și... o limbă străină. De ce am făcut pauză? Pentru că aici am avut probleme serioase. Eram pregătit să dau examen la limba engleză, cu Mery, domnișoara profesoară trecută de prima tinerețe, plicticoasă, rece ca un sloi de gheață, cu care efectuam niște ore rigide de parcă materializam un canon, dar frecventam aceste ore conștiincios pentru că îmi plăcea și voiam să cunosc limba lui Shakespeare. Dar cu vreo două săptămâni înainte de examen Michiduță și-a băgat coada între mine și domnișoara profesoară. Am intrat în contradicție cu ea pe o chestiune de pronunție a unor cuvinte și îmi spune: „Burlacu să nu te mai văd la mine la ore.” „Adică? Încerc eu să

înțeleg situația, nici la bacalaureat?” „Nici”, a venit răspunsul și m-am trezit în aer. M-am dus apoi să vorbesc cu Mișeta, profesoara de franceză, dacă ea mă poate primi la franceză. M-a primit, dar nu am putut obține decât un amărât de șase pentru că nu am avut timp să mă pregătesc suficient în timpul pe care l-am avut la dispoziție. A fost o lecție de viață. Nu dai din mână siguranța pentru o iluzie.

Va urma

Dragoș Niculescu

VALOAREA, ÎN TRE CUNOAȘTERE ȘI ESTIMARE

Dragoș Niculescu

Continuare din numărul trecut

4. Valorizarea aplicată

Ceea ce susținem deci este că ar fi bine să utilizăm doi termeni: "valorificare" și "valorizare", cu două înțelesuri aparte. Această distincție noțională ar realiza atât o lămurire filozofică în perimetrul conceptului în sine, cât și o ușurare metodologică. Vibrația termenului "valorificare" ar trebui să indice utilizarea lui numai sub înțelesul aplicării valorii unui demers practic, de obținere a unui bun, pe când "valorizării" i-ar trebui acordat înțelesul precis de recunoaștere a valorii și utilizare a ei cognitivă. Desigur că în cazul creării unui opere artistice, care este un bun de ordin spiritual și nu utilitar, valorificarea capătă aspectul unei valorizări superior aplicate; spunem astfel că în cazul creării obiectului artistic avem de-a face cu un proces axiologic de valorizare aplicată, termen care, în acest caz, apare ca mult mai adecvat față de cel de valorificare, fie ea și superioară (spirituală). Valorizarea aplicată conține deopotrivă atât virtuțile cognitive, estimatoare, cât și pe cele practic creatoare, care actualizează, materializează, aplică fenomenal în săvârșirea obiectului artistic procesul estimator al valorizării cognitive. "Valorizarea aplicată" vine să limpezească ambiguitatea rezultată din existența, în cazul produsului spiritual, a ariilor de suprapunere, de coincidență ale celor doi termeni, să ușureze dificultatea discernerii între ei.

5. Existența valorii în istorie

Un capitol care merită atins și lămurit este cel al valorilor istorice. Se supun confruntării concepția lui A.D. Xenopol, care nu recunoaște istoriei valoarea,

aceasta fiind relativă și de natură morală, atribuind istoriei chiar și o legitate serială a succesiunii etapelor, iar pe de altă parte concepția lui Petre Andrei, care susține existența valorii în istorie ca aparținând evenimentelor semnificative, neseriale, particulare dar nu singulare, valoare privită ca valoare culturală și în totalitatea ei subordonată valorii generale, totale – ideal suprem, principiul și criteriul adevărat de valorizare a valorilor, care este "valoarea totală culturală". Împotriva conceptului de serie a lui A.D. Xenopol, P. Andrei se sprijină și pe concluzia lui N. Iorga, conform căreia "Legile istorice sunt o localizare nereușită a legilor fizice". Și acum să vedem cum stau lucrurile. În privința teoriei lui A.D. Xenopol, a susține pînă și bănuiala unei forme de regularitate, de încercare inefabilă a unei înjghebari de legitate în dinamica istorică a onticului existențial global, în diacronia perpetuă și inegală, neuniformă a colectivelor umane atât de variate și imprevizibile înseamnă a reduce copilărește misterul universal la prescripția unui joc ontologic, care, odată cunoscută, îl închide, îl face inutil, iar pe jucător, pe om, îl transformă într-o tragică păpușă, conștientă de-a pururi de mișcările pe care le vor face, sub sfori, brațele ei de marionetă sinistră. Acest lucru nu poate fi acceptat. Există însă o lege deterministă coordonatoare, Legea Înaltului Determinism Energetic (Dragoș Niculescu), sau a Regenerării transcentive, pe care abia noi, acum, am scos-o la lumină, dar Xenopol nu avea de unde să o știe și nu a intuit-o. Să ne gândim ce raport de proporții poate exista între un determinism cuprinzător a toate universurile și sistemele transcentive, printre care Pămîntul este, și el, un fir de nisip, și o serialitate istorică pămînteană, care, ca un gând nebunesc, îngroapă

toată ontologia, transcendența ontologică, în incinta carcerală și psihotică a unui poliedru regulat! Istoria nu are serie, legitate, omul care o produce și o suportă conține întrînsul o determinare a cărei intenție nu îi este nicidecum la îndemîna cunoașterii lui mediocre; Legea este cea a profitului energetic spiritual maxim posibil, nu are la bază neregularități, și în nici un caz nu le relevă. Taina este prea mare pentru om! O lege subsidiară, relevantă și omenească, pe care Xenopol crede că o simte, nu poate exista. Petre Andrei are dreptate să conteste teoria. La rîndul lui însă, rămîne insuficient prin incapacitatea despre care am mai vorbit, de ridicare la transcendent. Desigur că o "valoare totală culturală" există, dar ce reprezintă ea concret? În ce spațiu și în ce context figurează? Imponderabilă, autonomă? Cine o vede și cine o utilizează? Conceptul lui Petre Andrei nu numai că își arogă o dominanță suspectă, dar maniera în care el, în calitate de "valoare totală", își demonstrează valențele acționale, de determinare activă asupra altor valori istorice, diferite ca natură proprie sau ca întindere (durată), nu reiese de niciunde. Din nou ne confruntăm, de fapt, cu aceeași slăbiciune internă: teama ascunsă de afirmare curajoasă a transcendentului. Cum se poate traduce, ce se poate înțelege prin "valoare culturală totală"? Se referă la acoperirea în spațiu, din punct de vedere axiologic, a unui segment istoric bine delimitat? Poate că da, însă jumătatea de măsură rămîne, transparența desangvinată a conceptului ne face să privim prin el și să-i depistăm, într-un plan secund, consistența reală în adevărata dimensiune valorică supraordonatoare, pe care filozoful o evită. Petre Andrei

arată cu degetul un etaj din geamuri, care poate fi o părere, dar nu întinde brațele ca pentru a cuprinde grandiosul palat de piatră din care el face parte. Dacă A.D. Xenopol greșește în privința valorilor istorice preferînd coborîrea spre teluric, P. Andrei greșește printr-o ascensiune mereu frîntă la jumătatea drumului, mereu neînterminată.

6. Empatia, transcendentul și valoarea religioasă

În privința empatiei (Einfühlung) lui Th. Lipps, P. Andrei specifică foarte corect, cu finețe, că s-ar comite o gravă eroare dacă s-ar considera că ea se reduce la o simplă obiectivare, operată prin exteriorizarea, prin transferul gîndurilor și sentimentelor dinspre subiect către obiect. De fapt, această operație nu este un transfer, o cedare, ci o disponibilitate activă unificatoare, transfigurantă, cu efect de contopire a subiectului cu obiectul. Iată cum empatia, spunem noi, capătă valența axiologică majoră a unei comuniuni harice, depășește domeniul esteticului filozofic și devine uniune și împreunare sub hristica iubirii, Împreunare în care cei doi – subiect și obiect – cedează, dăruiesc, dar nu pierd, ci se umplu de duh. Deci, noi considerăm și susținem că empatia nu este un fenomen unilateral, ci bilateral. Dacă din partea subiectului-ființă transferul psiho-afectiv apare ca firească, în cazul unui al doilea subiect neființă, obiect, operă de artă, transferul din partea lui se face prin acțiunea transcendentului care, dislocând cantitatea de iubire investită în ea sub forma sentimentelor artistice, o dispune tangenței și contopirii cu dispozițiile apreciatore. În cazul compatibilității celor două structuri efectele sunt pozitive și profunde; în cazul incompatibilității celor două structuri psiho-afective efectele sunt neutre sau chiar negative, de respingere sau repulsie. În acest caz, iubirea dislocată din opera de artă nu mai devine producătoare, și are capacitatea de întoarcere și înghețare în obiect.

Reflexul filozofic al lui Petre Andrei este de a răspunde oricărui stimul extern

prin gest judicativ de natură logică. Reflectînd asupra caracterului general uman al valorii religioase, filozoful găsește că mecanismul care explică această generalitate nu poate fi decât unul logic rațional, un mecanism care întemeiază valoare în sine însași. Iar acest mecanism are la bază cauzalitatea, funcție care își depășește capacitatea operatorie din immanent și urcă în transcendent, contribuind acțional la transfigurarea, consolidarea și motivarea condiției ontologice a umanului în universal. Deși astfel, pe temeuri logice, el găsește explicația valabilității generale a valorii religioase, rămîne totuși neclar sensul acestei cauzalități, pe care el o introduce ca funcție operatorie relevatoare a elementelor obiectiv-intelectuale ale religiei, separate de cele subiectiv-individuale, care întemeiază fenomenul religios pe principii psihologice. Aserțînd o numai teoretic nu este suficient. Vectorul ei determinist trebuie descris limpede, spațiul logic pe care el și-l pretinde trebuie să-și aibă precizia internă de deplasare între propriile puncte cardinale; agentul (subiectul) acțional și destinatarul trebuie descrise, fixate neechivoc, conținutul de fond al discursului formal trebuie scos la lumină, pentru a nu rămîne doar o impresie sau o iluzie. Și aceasta este valabil pentru orice discurs filozofic, expozeul filozofic în genere suferind de meteahna vaguității formalistice; în cazul existenței reale a conținutului științific solid, ponderabil, explicarea lui prin discursuri alunecoase și netranzitive, interesate stilistic în sens academic sau manierist îl opacizează. De aceea, în cazul cauzalității logic-raționale aplicată valorii religioase, se cuvine o precizare care nu suportă alternativă: la baza unui determinism transcendentist (v. Teoria Înaltului Determinism Energetic, Dragoș Niculescu), originar și finalist teocentric, realizat prin crearea, dezvoltarea și recuperarea potențialului spiritual al ființei umane (pe Terra; a altor ființe, pe alte planete, în alte civilizații) individuale și distincte, nu poate sta decât Cauzalitatea transcendentă, a cărei emanație și

funcționare continuă are ca punct declanșator și întreținător Ființa Divină, ca mijloc și agent de realizare – ființa umană, iar ca destinație finală recuperatoare, ciclic Regeneratoare și Integratoare, din nou, Entitatea Divină. În cazul acestei globale Cauzalități transcendentă, aparținătoare globalului Înalt Determinism Energetic universal, perspectiva unor simple cauzalități raționale logice, care ar lega omul de divin, funcționînd în energetica existențială relevantă, fenomenală (Flux transcendent, v. TÎDE), nu poate avea decât pretenția unui statut ontologic cognitiv, care nu îndeplinește însă determinatele dinamice și configurante specifice unei cauzalități propriu-zise. Riscant, dacă nu chiar impropriu a atribui unui fenomen psiho-afectiv precum trăirea întru valoarea religioasă, precum înțelegerea și asumarea intimă a acesteia ca valoare transcendentă decisivă, virtuțile acționale ale conceptului filozofic determinist de cauzalitate. Căci Petre Andrei nu se referă la practica religioasă, la exercitarea cultului religios de către ființa înduhovnicită, ci doar la apropierea statică, mentală și afectivă a valorii religioase. Și chiar dacă ar fi vorba, în acest subiect axiologic, și de practica religioasă, termenii gestaltici ai unei cauzalități efective, logic-riguroase sunt nelămurii. Cu toate acestea, Petre Andrei creditează valoarea religioasă așa cum se cuvine, cu statutul suprem, supraordonator (în sens integrativ) în sistemul ierarhic al valorilor, considerînd-o ca o unitate a elementelor afectiv și rațional, individual și social.

7. Noncauzalitatea raportului dorință – valoare

Axiologii autonomiști, vîzînd în valori esențe ontologice, consideră că acestea ar fi anterioare actelor care le cuprind, inclusiv dorinței. Filogenetic însă, valoarea este o cucerire relativ tîrzie a conștiinței apetente. În acord cu aceasta, respingînd concepția autonomiștilor, Tudor Vianu formulează teza inversă, a anteriorității dorinței față de valoare. El afirmă: "valoarea urmează dorinței, așa

cum orice obiect urmează actul care o cuprinde". Critica lui Petru Comarnescu asupra tezei vizează aspectul de neinferență a valorii din actul cuprinzător al dorinței și, pe cale de consecință, extracția de natură diferită a valorii din dorință; în opinia lui, actul de cuprindere al dorinței ar trebui să se aplice asupra altui obiect, "mai complex și mai spiritualizat", o formă de conștiință sau o intuiție de mare putere, așa cum vede, de exemplu, Scheler că stau lucrurile. Cu alte cuvinte, Petru Comarnescu pretinde că sesizează slăbiciunea tezei lui Vianu în confundarea succesiunii temporale – anterioritatea dorinței față de valoare – cu legitatea unei cauzalități axiologice, ba mai mult, cu o cauzalitate în care efectul – valoarea – conservă calitățile naturale ale cauzei – dorința –, în locul unor salturi calitative, a unui plus evolutiv. Cu rafinamentul care îi caracterizează stilul și opera, Vianu demontează obiecția, afirmând că: 1. între dorință și valoare el nu susține existența unor raporturi similare celor cauzale, fapt dovedit de posibilitatea rămânării dorinței ca termen suspendat, a neajungerii dorinței la obiectul axiologic care este valoarea, precum și 2. posibilitatea îndreptării acționale a dorinței către un obiect axiologic nonvaloric, dorință pe care el o numește "inaxiologică". Pertinența replicii lui Vianu scutește de orice comentariu.

8. Despre postularea categoriceii idealități a valorii față de real

Alta ar fi fost greșeala de fond pe care ar fi fost făcut-o filozoful într-o perioadă de început, nematurizată a gândirii sale, dacă nu ar fi corectat-o ulterior, când echilibrul experienței, al contactului

îndelungat cu realitatea și profunzimea estetică a artei au temperat elanul idealist: anume postularea categoriceii idealități a valorii față de real: "Ceea ce participă la valoarea estetică nu sunt lucrurile și nici acțiunile, ci niște date ale experienței practice, ci aparența lor". Ulterior, filozoful conectează imponderabila valorică bănuită anterior, așa cum este firesc, la suporturile reale și personale. Ciudat rămîne faptul că, în eroarea pe care, totuși, a emis-o, cu subtilitatea gândirii sale aplicată analitic atâtor contexte estetice, el nu sesizează pericolul declanșării, prin această părere, a unei fundamentale și grave mutații în natura esențială a valorii. Căci desprinderea valorii de orice suport real oferit de empiric, transformarea ei fantomatică într-o iluzie ("aparență") nu duce numai la o condamnare a valorii la un statut neidentitar, ci, ipso facto, la pierderea specificității ei formale și la generalizarea nedistinctă, omogen proliferativă a conținutului său ontologic. Situație în care valoarea ar căpăta aspectul ideatic al unui nor uriaș, identic în toate punctele și direcțiile sale, care ar apăsa înfricoșător, permanent asupra structurilor sufletești și raționale intenționale, asupra celei mai incipiente apetente, asupra insesizabilei tendințe acționale, productive. Nu ar mai exista nici valoare, nici valori, nici gesturi, și, prin aceasta, ajungându-se la inevitabila reducere finală – nici civilizație. Adică, în primul rînd, nici oameni. La această deșertică viziune se poate veni cu un singur contraargument: valoarea religioasă. S-ar putea susține, într-o abordare profană și mediocră, că valoarea religioasă, în speță transcendentul divin, este singura

excepție, singura valoare reprezentantă a idealității pure, dăinuind și veghind dintr-o dimensiune desprinsă absolut de orice formă de suport, material sau personal, aparținînd realului. Tocmai aici s-ar comite cea mai mare greșeală. Valoarea religioasă este singura valoare al cărei statut nu se analizează prin raport simplu și unidirecțional, căci abordarea ei este dublă, pe de o parte transcendentul fiindînd ca proiecție transfiguratoare a condiției umane particulare în universal, caz în care transcendentul îndeplinește funcția abstract-simbolică de model existențial personificat și activ, iar pe de altă parte, divinul transcendent, fiindînd într-o dimensiune ontică concretă, din care își exercită rosturile creatoare, întreținătoare și coordonatoare în liniile de forță, energetic-spirituale ale unui Plan uriaș și perfect, în cadrul căruia, pe Pămînt, ființa umană reprezintă valoarea și agentul executoriu. În cazul valorii religioase, analiza este deci bidirecțională. Se observă că luăm în discuție nu numai transcendentul ca plămuire a ființei umane, prin care aceasta tinde permanent să-și universalizeze și perfecționeze propria condiție – concepție reduccionistă promovată de anumiți filozofi care își deghizează lipsa de tărie în afirmarea hotărîții a deității, a autonomiei sale suverane de Ființă Absolută, prin clamarea "lucidă" a unei sacralități imanentiste extrem de îndoielnice, originate exclusiv în om și în conștiința lui proiectivă – ci și în sens invers, descendent, interesul causal înalt Determinist al unui transcendent divin concret, entitiv, viu și acțional, interes care învâluie, conduce și valorifică, de sus în jos, ființa umană.

Poem de Luminița Cojoaca

Îngerii pe lumină

Înfig lopata în pământ adânc
Strâng fluturii puși
Pe mâinile tale

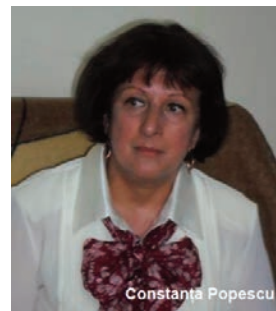
Fără număr
Iar moartea
Începe să strige
Îngerii
Dezveliți de femeia
Cu teamă de seva
Strugurilor dumnezeiești
Ca să se aprindă lumina

Femeile trec despletite
Cu fața la urmă
Zăpada să alunece
Înfloritor pe
Lepedea cu rost
Îngerii pe lumină
Strâng ropote de aplauze
Îndelung așteptate

POEME

Constanța Popescu

Selfie de toamnă

Sunt femeia frumoasă
care îmbracă deseori diminețile,
în cuvinte ușor curbate,
cu împletiri tainice, deschizând mirări,
rostind poveștile care îmbujorează gândul...
Sunt acolo când toamnele
își sparg neodihna în gustul amețit,
atrăgând poftele, dăruind speranțe.
Bucuriile mici,
boabe de rouă încărunchită,
fac liniștea așteptării să mă doară,
să mă îmbrace cu hainele începutului
demult decolorat
și să-mi pună la ușă, anotimpuri nedecise
făcând risipă de lumină...
Unde este șlefuitorul imaginii eterne,
când immortalizez exercițiul frumuseții?

Răgazul dintre vieți

Măinile noastre, două pâlpâiri grăbite
să prindă lumina între gene,
unde nu mai adie amintirile,
nici umbra aceea care voiam să fiu,
un mâine care să prindeze pereții inimii
în culori inventate de poezi,
recunoscute doar la prima îmbrățișare.
Invenează-mă iubire,
nu pot rămâne spectatorul zilelor,
curgere lină din clepsidra spartă.
La nașterea mea, timpul se opri
și te așteptam,
era răgazul dintre vieți
și potrivisem ceasul la ora curvintelor
de seară, când se părguiesc poveștile de dor.

Adiere de vals

Am puține întrebări
și toate răspunsurile pregătite
să deschidă porțile prin care n-ai ajuns
să treci.
Mirările aburesc îngusta punte
dintre respirații
și doctorii de inimi fără remedii
pentru apneea prelungită,
indică sărutarea înaintea ploilor cu soț,
în locul toamnei cu umbra
pe cărările îngălbenite de rod zglobiu,

bucurând paharele, îmbujorând tainic
fecioarele
la prima adiere de vals.
Ia-mă la dans și prelungește veșnicia cu visul
în care eu și tu
rostogolim anotimpurile,
opriind ceasul la ora dimineților
cu soarele-între gene.

Și cuvintele albesc în timp

Câte cuvinte încap într-un anotimp,
de-a lungul și de-a latul alergărilor noastre?
Strivim în tăcere sentimente, așteptări obosite
pe cărarea cu pași care recunosc înfrângerea,
cu toamna pe creștet.
În spatele ochilor
toamna începuturilor luminează
și-mi colorează zâmbetul inocent,
căzut perpendicular pe amintirea captivă
în trecutul albitelor tâmpale fierbinți.
Pe partea mea de cerc,
amețesc trăgând de arcul timpului
să-l închid
și mă joc de-a copilărirea zilelor ce mor.

Lumina din privire

Mirosim ciudat de la o vreme,
dezamăgitor de goi,
îmbrăcați în vorbe colorate,
niște dropsuri de mulțumit copilul,
așteptând candid și orb,
întoarcerea spre Eden.
Poate eu, poate tu,
suntem cei de începutul drumului,
poate cărarea era alta, sau drumul închis,
alegerea, bulgăre de lumină.
Lacrime poate spăla pacate
dar mai ales retina,
confirmând că scara solidă
e alegerea perfectă între două doruri.
Pași nehotărâți, mâine se pot odihni
și între respirații aplaudăm jocul,
știind că miza e pasul pe lumină,
când gândurile ni se iubesc în taină.
Așteptarea face parte din scenariu
și un regizor prea blând
ne mai îngăduie săritul treptelor...
în sus, în jos...altă alegere.

Bijutierul timpului

Aș pleca înaintea ploii...
ea mă curăță de păcate
și n-as vrea să trișez,
în fața judecății supreme.
Sunt insignele mele pătrunse în carne,
cicatricile le acopăr cu diminețile rămase
și mă asigur că pașii
îi fac pe ultima cărare albită cu lacrimi.
Anotimpurile conjugate
la mai mult ca perfect,
îmi arată clepsidra spartă.
Eu, bijutierul timpului
culeg mărgăritare, printre tisteți
presar speranța
și în tăcere mă cațăr pe dealul Golgotei.

Zâmbet în gene

Scriu pentru cei care
și-au pierdut diminețile prin gânduri,
negăsind porțile deschise
spre drumul cu fereastra la soare.
Am propuneri pentru călătoria
fără rucsac și busolă,
doar inima rotundă și zâmbet în gene.
Amintiri lăsate la ușă,
nepuțințele abandonate,
bucuria că mai suntem pe drum...
fiacare pas, o traptă,
o luptă.
Dă-mi mâna ta să acopăr
noptea care se apropie
să-mi fure speranța
și paginile goale din ierbar!

„Viața scriitorului Ion Minulescu între realitate și poveste”, de Al. Țene

Ben TODICĂ

*„Da... / Sunt Domnul celor veșnic plutitoare-n
infinit- / Celor ce plutesc pe mare, / Celor ce plutesc pe
vânt, / Celor ce plutesc în versuri, / În culoare / Și în
cânt, / Celor ce plutesc de-a pururi după cum le-a fost
ursit... / Da... / Sunt Domnul celor veșnic plutitoare-n
infinit”*

„Emfatic, expresiv, plastic, Ion Minulescu a oferit posterității o bogată metamorfoză poetică a experienței sale personale, transpusă sub semnul unui simbolism tardiv care i-a format reputație de „maestru simbolist” (Ion Trivale), „adevăratul stegar al simbolismului” (Eugen Lovinescu) sau „agentul cel mai activ al simbolismului înainte de război” (Șerban Cioculescu). „Poezia sa eterică încă mai reușește să câștige admirația cititorilor, prin dinamica și accesibilitatea sa.” (Irina-Maria Manea)

Cum aş putea să încep o postfață a unei cărți care se oferă să prezinte viața poetului Ion Minulescu decât cu descrierea opiniilor câtorva intelectuali de mai înainte și în temă cu tot ceea ce presupune personalitatea acestuia.

Al. Florin Țene s-a apropiat de viața autorului din mai multe perspective, unghiuri de vedere: detectiv, arheolog, arhitect, istoric și restaurator, astfel construind cu măiestrie un mozaic al vieții din lucrările poetului, mărturiile semenilor săi și ale criticilor timpului său. A proiectat o vie călătorie prin viața Minulesciană. Cu migală și perspicacitate, Țene face ușor accesibilă și atractivă „Aventura” prin viața unui om interesant, ușor atipic al perioadei secolelor 19 și 20. Al. Țene înalță poduri invizibile între lucrările maestrului și trăirile acestuia, liantul construcției fiind admirația față de poet, cu viața și opera, purtându-ne grațios, însă realist prin perioada interbelică și cea a celui de-al doilea război mondial.

Când am fost invitat să scriu această prefață și după ce am lecturat cartea, simțind dimensiunea și importanța subiectului, i-am propus autorului să caute un specialist în literatură. Eu sunt un artist independent, însă să mă alegi pentru o asemenea misiune ar fi ca și cum Ansamblul Ciocârlia l-ar invita pe Brâncuși sau Van Gogh (să zicem) ca soliști vocali. Răspunsul său a fost: „Aștept prefața. Nu am nevoie de așa ziși specialiști. Aștept. Cu doriri de bine, Al. Florin Țene”.

Poate că are dreptate, poate că dorește ceva nou, original și am zis să încerc. Îmi place cum e scrisă cartea, poeziile lui Minulescu au plăcut și plac genului frumos în special, pentru că este scrisă foarte vizual, cinematic. Scriitura lui Țene te absoarbe și te conduce abil, cu vizibilă prezență de spirit la tot ceea ce se întâmplă în perioada marelui Minulescu. Citind, am ajuns să-l cunosc mai bine pe omul și forțele ce l-au determinat, motivat să-și genereze opera. Am crescut înzecit în admirație pentru el.

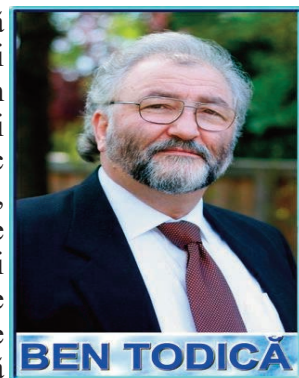
Al. Florin Țene ne ajută să înțelegem care sunt motivele care schimbă și modelează destinul omului, transformându-l în talent. Nu doar hărăzirea cu dar e suficientă, ci și curajul și curiozitatea de a provoca viața, de a-ți alege prietenii și drumul. El a fost trimis de familia sa la Paris să studieze dreptul și s-a întors de acolo poet. Confesându-se cu sinceritate, aflăm că a fost atras de simbolismul povestirilor, de farmecul literaturii și al forței cuvântului. A descoperit viața în toată complexitatea ei, care l-a dus la performanța Minulesciană, la excelență.

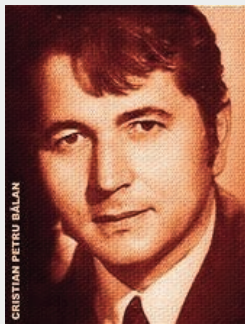
Motivul pentru care a fost scrisă această carte este de a clarifica drumul poetului, de a ne ajuta să înțelegem cum a ajuns el la această performanță. Citind operele multor autori îi admirăm și îi iubim, fără însă a le cunoaște viața. Ei au dispărut fără ca urmașii să le cunoască trecutul. Al. are o grijă deosebită de operele lui Minulescu și îi construiește viața precum arheologul vasul din cioburile antice. Se folosește pentru confirmare de evenimentele istorice din acea perioadă, de operele altor artiști care l-au cunoscut și menționat în lucrările lor și de mass-media timpului.

Această carte este a treia din seria intitulată „Viața scriitorilor între realitate și poveste” și se întinde pe spațiul a 500 de pagini A5. Dialogul este foarte ușor, cursiv și atrăgător, modelat pe calapodul vremurilor; este convingător și constructiv, cărând esența vieții lui Ion Minulescu înainte.

Al. Florin Țene face referiri la operele altor autori

→ Continuare în pag. 17

DISPUTA DINTRE DOI SCRITORI

Cristian Petru BĂLAN

Prietenul meu, prozatorul, mi-a spus deunăzi:

- Nimeni nu mai citește astăzi poezii, fiindcă văd peste tot afișate puzderii de strofe ritmate și toate s-au banalizat, mai ales că unele sunt lungi, plictisitoare, fără să mă impresioneze cu ceva nou care să mă uimească... Haide, treci pe proză! O să ai mai mare succes și știu că te pricepi... Cred că ai observat că doar voi, poeții, vă mai citiți, voi între voi, ceea ce înseamnă un număr de cititori infim, deoarece, vezi? - portocala parfumată a poeziei voastre a cam fost stoarsă până la refuz... Și nu a mai rămas nimic de spus în versuri... Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Edgar Allan Poe, Pușkin, Eminescu, după care au urmat toți simbolisții, dadaisții, suprarealiștii și semenii lor din toată lumea, toți aceștia, rând pe rând, i-au stors poeziei ultimele picături... La fel și-n poezia română contemporană: Arghezi, Blaga, Stănescu... Ce mai tura-vura! Dulcea portocală a zeiței poeziilor voastre, Euterpe cu toate suratele ei Clio, Thalia, Erato și care vor mai fi fost, iată: a devenit acum o portocală fleșcăită, complet epuizată... Ce să mai scoți din ea, când nimic nu mai e de scos și când pe toți din jurul tău îi vezi citind articole interesante, toate, toate scrise în proză și nu în versuri, pe telefoanele lor mobile ori pe tablete? Treci, așadar, pe proză, alături de mine, fratele meu.

→ Continuare din pag. 16

pentru autentificarea povestirii, țesând cu măiestrie părți, cote din valorile acestora între piesele lui Minulescu și textul său cu dorința de a spori veridicitatea trăirilor poetului. Astfel, te poartă cu talent rutinat prin perioada interbelică, fără a lăsa o clipă de realizare că nu ești acolo, lângă Minulescu. Al. Florin Țene a studiat cu atenție viața și societatea în care a trăit poetul, lăsând impresia că parcurgi file de jurnal din viața lui Minulescu. A

conturat cu delicatețe portretul poetului Ion Minulescu, imortalizându-l ca un luptător cu pana mai ascuțită decât securea.

Cartea e o adevărată provocare de cunoaștere și lecție de viață pentru cititori și o recomand cu multă convingere. Citind-o, mulți îl vor cunoaște dintr-o altă perspectivă, îi vor recunoaște meritele și îl vor iubi sincer pe Minulescu. Romanul lui Al. Florin Țene este rodul unei munci de Sisif pentru informare și documentare.

Proza este un sac fără fund...

- Bine, amice, i-am răspuns eu. Tu mi te-ai confesat aici expunându-mi cu mare grabă niște aparențe înșelătoare și mi-ai vorbit doar despre o singură portocală, dar uită-te mai bine în ceața realității și ai să descoperi că arborele de portocale are mai multe specii, iar cel al poeziei noastre crește cu o mulțime de lăstari jur-împrejur și dacă îl cercetezi atent, el arată destul de verde și solid, destul de sănătos, plin de fructe gustoase. Unele sunt gata coapte și sunt chiar minunate, altele verzi, în proces de coacere... Și privește mai apropiat de ele printre ramurile lor, până ai să vezi că acolo, ascunse prin frunzele verzi și uscate, mai există o mulțime de muguri, de boboci fragezi și de flori frumos mirositoare, care-și așteaptă cu răbdare rândul de maturizare... Haide, mai bine, treci și tu pe Poezie și încearcă să sari cu puținel curaj peste scepticismul tău și mai bine ia de servește o asemenea portocală aromată și proaspătă, cu gust bun, și ca să te convingi, stoarce-o tu primul până la ultima picătură pe care, ca să-ți placă și mai mult, o poți înnobila cu o picătură de miere și cu câteva picături parfumate de cireșe amare...

- Bine, prietene, am înțeles aluzia...

Cu dibăcie și cutezanță rafinată a așezat fiecare tușă de culoare pentru a realiza un tablou complet și expresiv al eroului său și epocii în care a trăit.

Autorul invită și chiar încurajează tinerii autori la mai multă curiozitate și curaj în acțiunile și trăirile lor de fiecare zi, pentru că o viață are omul și merită să ne bucurăm din plin de ea.

Lectură plăcută!

MEMORANDISTUL NICOLAE CRISTEA, ÎNTRE OAMENII - ICOANĂ A NEAMULUI ROMÂNESC

Anca SÎRGHIE

Memoria timpului cerne printr-o sită deasă lucrarea înaintașilor, dintre care răzbat la limanul nemuririi numai o mică parte, cât vârful unui aisberg plutind în ocean. Despre militanții români transilvăneni din perioada Imperiului Austro-Ungar se cuvine să glosăm în anul Centenarului Marii Uniri mai mult decât oricând, pentru că activitatea lor plină de sacrificii s-a constituit în istorie ca o treaptă importantă spre împlinirea visului României întregite.

Restituirea operei rămase de la preotul și publicistul memorandist Nicolae Cristea (n.1834 Ocna Sibiului-d. 1902 Sibiu), redactor-șef între 1865 și 1883 la "Telegraful Român"[1] din Sibiu, și ctitor apoi al ziarului „Tribuna”, din aceeași localitate a Transilvaniei, se întregește cu fiecare volum pe care îl așezăm în lumina tiparului, ca o datorie pe care ne-am asumat-o față de un mare înaintaș, amenințat altfel să cadă pe nedrept în uitare. Experiența dobândită ca asesor consistorial sub patru mitropoliți ai Ardealului, începând cu inegalabilul Andrei Șaguna, care l-a desemnat în testamentul său în funcția încredințată "până-i va plăcea"[2], apoi sub Procopie Ivanovici, Miron Romanul și sub Ioan Mețianu, va face din oclerul

isteț și harnic un om chibzuit, demn și prestant, acționând cu mult tact, ceea ce îl va determina chiar și pe fostul ministru de finanțe maghiar Lucaci, vorbind cu un alt român, să afirme că Nicolae Cristea "este omul cel mai cu minte și de omenie din toată nația dumneavoastră". [3] Aprecieri elogioase aveau să vină în contemporaneitate din partea mai tinerilor jurnaliști M.Eminescu și I.Slavici, iar între istoricii prestigioși de mai târziu, specializați în trecutul Transilvaniei, Vasile Netea n-a ezitat să-l socotească pe Nicolae Cristea, printr-o superlativizare la fel de onorantă, drept „cea mai înaltă figură de gazetar ardelean din secolul al XIX-lea, adevărată pildă de onestitate, de abnegație și eroism profesional.” [4]

Volumul *Meditațiuni Politico-Istorice*. Spre Marea Unire (Editura D*A*S, Sibiu, 2018) apare acum după o culegere de studii consacrate de noi în 1996 acestui om-icoană al neamului românesc, *Memorandistul Nicolae Cristea și epoca lui*, prefată de Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu. Cartea s-a bucurat și de o a doua ediție, îmbogățită, în 2011. Concomitent, în 1996 a apărut prima ediție, urmată în 1998 de o a doua, ediție critică, la volumul *File de memorialistică*. Jurnal, cu un Cuvânt înainte semnat de Mitropolitul Ardealului Antonie Plămădeală. În noul volum au fost selectate de data aceasta două eseuri politice, apărute antum la Sibiu, respectiv La țintă. *Meditațiune politică de Nicolae Cristea*, în 1895 și Din trecut pentru viitor. *Repriveri politice recente*, în 1899, dar cu autor nementionat, pe copertă aparând doar titlul Articole politice. Textul a fost retipărit după ziarul „Tribuna” nr. 251 și următoarele din 1898, având

anexate trei materiale doveditoare, de un cert interes. Dorim să completăm astfel plaja creației lui Nicolae Cristea cu pagini în care printr-o panoramare a seismelor societății din țările central și est europene, se reflectă în subtext crezul și direcția de luptă ale temerarului combatant sibian pentru idealurile nației române. Replasat în peisajul caleidoscopic al societății austro-ungare cu principalii ei actanți, cititorul este pus în contact cu evenimentele de la Curtea imperială a Vienei, cu deciziile luate în Parlamentul budapestan, cu luptele ce se duceau pretutindeni pentru putere. Dar tema pivotantă a comentariului rămâne chestiunea românească, cu amintirea proaspătă a detenției suferite pentru activitatea memorandistă a sa și a camarazilor lui transilvăneni de crez politic.

Stăpânind cinci limbi străine, comentatorul are o anumită ubicuitate ca spectru documentar și dovedește o autoritate cu totul specială, asigurată de continua lectură a presei. De aici și plaja largă a faunei politice din care își selectează personalitățile discutate. Se perindă prin paginile celor două meditațiuni monarhi și arhiduci, miniștri și parlamentari, politicieni ce reținuseră interesul presei momentului. Din eșichierul politic european nu lipsesc Napoleon al III-lea, Bismarck, țarul Rusiei Alexandru al III-lea, chiar dacă la un moment dat în imperiului dualist "providențialul" Kossuth Ferencz este văzut ca cel mai potrivit aspirant la tronul Ungariei și ziarele se încarcă până la saturație cu asemenea aprecieri elogioase. În pofida atâtor nume de personalități, care populează scena politică a vremii, profilul cel mai puternic conturat în noua carte este

până la urmă chiar al lui Nicolae Cristea. Politicianul transilvănean trăia o teribilă dramă a marginalizării, în ciuda martiriului pe care continua să-l suporte chiar și după ieșirea din temnița de la Vaț. Paginile Jurnalului său început în 1895 și Meditațiunile scrise pentru viitorime erau o supapă prin care ziaristul își descărca sufletul tot mai întristat și-și nutrea conștiința mereu trează. Aspirațiile Partidului Național Român, prezent prin reprezentanții săi în multe file ale Meditațiunilor, mișcările Partidului Liberal și ale celui Conservator din România, cu aderări sau respingeri de linii tactice, trezesc interesul analistului politic de la Sibiu. Comentatorul reînvie o lume apusă pentru cititorul zilelor noastre, dar nu pe cea a strălucirii habsburgice, care a alimentat beletristica bogată în fantezii a temei. Analistul este preocupat în principal de sarabanda aranjamentelor din culise, cu umbrele compromisurilor lăsate de actanții vieții politice. Înțelegând ce se ascunde în dosul cortinei, Cristea nu ezită să dea în vileag falsul și turpitudinea acelei lumi doar aparent pline de fală, el deosebind aparențele de adevăr.

În mod cert, ținuta dâră, atât profesională cât și umană, îl desemnează pe jurnalistul transilvănean ca pe un model demn de urmat. Modest și discret în tot ce a întreprins, cu aplicație socială și vizionarism politic, Nicolae Cristea a lăsat imaginea omului de condei consecvent crezului său, tot astfel cum Mircea Vulcănescu rămâne pentru noi icoana omului de stat imaculat, iar Arsenie Boca este în conștiința urmașilor simbolul credinței religioase mântuitoare. Și nicicând nu socotim că ne este mai necesară o asemenea pilduitoare existență de memorandist, implicat în lupta pentru demnitatea poporului său asuprit, ca în acest an centenar al Marii Uniri.

Mai presus de toate, în concluzie, merită înțeles mesajul pe care autorul îl transmite viitorului prin meditațiunile sale. În contextul

dramatic în care i-a fost dat să lupte pentru "ținta" națională cea mai înaltă a românilor din Transilvania, pe care el trebuia să o ascundă sub pavăza unei atitudini moderate, în lupta cu teroarea regimului austro-ungar ajuns la apogeul puterii sale, mărturisirea făcută în eseu La țintă concentrează crezul său de luptător cu arma condeiului: "Între astfel de împregiurări, aspirațiunile române nu pot fi imposibile... De optimism putea fi vorba când ne-am fi mărginit la laudele activității române de până aici în cauza națională politică, atunci când am zis că, după activitatea lăudabilă de până aci și chiar și admirabilă, lucrurile au să se dezvolte mai departe de la sine și că românii nu mai au nimic de făcut. Aceasta nu am zis-o și nu o

zicem, când constatăm că românii nu au ajuns încă la țintă. Evenimentele, nici atâta nu ne permit: să stăm la constatarea aceasta. Ele ne împing, și încă cu tot dinadinsul, la acțiune mai departe. Este timpul suprem. Și așteptarea și amânarea sunt păcate de moarte." (s.n.) Nădejdea nu îi este spulberată nici măcar de lunile petrecute în închisoarea ungurească de la Vaț, de unde el încurajează soția și copiii în 13/25 august 1894, încredințându-i că necazurile prezente se vor transforma în "plăceri sigure, pentru toți aparținătorii familiei noastre în mic și mare." (s.n.) Desigur că familia cea mare era în conștiința acestui om de profundă însuflețire patriotică țara întreagă, care trebuia

mântuită pe plaiuri transilvane de jug străin. Dar la finele secolului al XIX-lea România nu era încă pregătită pentru o unire administrativă, drept care unii jurnaliști transilvăneni, între care se număra și Ioan Slavici, vedeau posibilă o structurare federală a statului, cu regiuni care să-și conserve identitatea bazată pe specific de limbă și de cultură. Această optică alimenta teoria unității prin diversitate, pivotând pe elemente culturale și era aplicată de comentatori la întreaga Europă.

Studiile publicate în volumul Meditațiuni politico-istorice. Spre Marea Unire, pentru prima dată înmănușate astfel, sunt nu numai un dialog impresionant al intelectualului sibian cu marile imperative ale vremii lui, ci și o oglindă a evoluției limbii române la finele secolului al XIX-lea, o interesantă bază de cercetare pentru stadiul momentului publicistic respectiv. Pentru că asemenea pagini se cer puse la îndemâna cititorilor de la începutul secolului al XXI-lea, unele retușări discrete s-au impus cu necesitate, întocmai cazului unor construcții resimțite astăzi ca inadecvate. Principiul urmat a fost ca, pe cât este posibil, să conservăm expresivitatea limbii literare române de la finele secolului al XIX-lea, dar fără să șocăm lectorul zilelor noastre. Unde era necesar, am dat explicații la cuvintele ieșite din uz, recurgând la marile dicționare ale vremii. Așa cum ne-am constituit ca o echipă în realizarea unui asemenea dificil proiect editorial, în care istoricul Mihai Sofronie este prefăcător, iar îngrijirea ediției am împărțit-o cu Marin Diaconu, considerăm că în acest an de sărbătorire a Centenarului Marii Uniri, apariția noii cărți dedicate memorandistului transilvănean Nicolae Cristea are multiple rațiuni de susținere. Gândul nostru de a desăvârși o restituire științifică completă cuprinde și un al patrulea volum, cel consacrat publicisticii autorului sibian, întregire pe care o încredințăm anului ce va veni.

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

Căutare

„Eu căutam în trupul tău ghirlande,
din sete,
cărarea pomilor de rodii, revizitați
de verigi cenușii, de prin tăceri
un apus oarecare, voriu
și-acea decizie pe termen scurt
care pornește, meditănd, la drum.“

Verónica Aranda, Spania (1982)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

Rugămințile copiilor

„Casele să nu ardă.
Bombardiere neștiute să fie.
Noaptea să rămână a somnului.
Viața să nu fie pedeapsă.
Mamele să nu plângă.
Nimeni să nu mai ucidă.
Toți să construiască ceva.
Să te poți încrede-n oricine.
Cei tineri acolo s-ajungă.
Cei vârstnici la fel.“

Bertolt Brecht, (1898 –1956)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

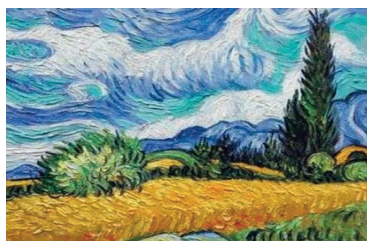

O poezie de dragoste de Sf Valentin

Despre veștejire niciun cuvânt
nici de căință față de ridurile
ce ne brăzdează chipul
oaspete să fii la festinul
cu masa așternută ceremonios
mireasmă de foame
scăldată în lumina lumânării
mireasmă de foame
unul față de celălalt

Zdenka Becker, Cehia (1951)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

Recoltă

Eu voi veni pe alte uși,
cu bolduri de lumină,
iar roua zorilor de zi,
prin roze și marină spumă va licări.
Prima silabă-n noaptea mută
o voi rosti tot eu
printre umbre și îngeri bleu.

Astfel a mea viață se va vedea-n adins
ca o scânteie sau o clipă,
un creștet nins
sau întuneric greu,
un pește mic în eleșteu.
Înot înconjurat de o mireasmă
de dulce și vechi vin înnobilat
dintr-o recoltă aurie.

Maria do Sameiro Barosso, Portugal

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

Cercel rămas în palma mea

Neîncetat le-am ascultat
Firavul glas, ușor șoptit
Dar nu l-am confundat
Cu propriile mele suspine.
Urechile, duios atinse,
Cu gingășie i-au purtat
Însă cândva, când s-au decolorat
Într-un moment de excitație
intempestivă
Unul din ei s-a rătăcit în ocean
Iar cel de-al doilea mi-a rămas în
palmă.
E amintirea unui anumit cercel perlat
Pierdut în iureșul unei nopți agitate.

TAEKO UEMURA, Japonia

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

Dacă aș fi un geniu

Ion Teodor Palade

Poate că nu e bine să fii geniu, pentru că străbunica mea mi-a spus o dată, pe șoptite, că oamenii prea deștepți mor repede, mor de tineri...

Am aflat, mai târziu, că mulți oameni înzestrați cu minți impunătoare, ca piscurile munților, s-au năruit devreme, neadaptați la atmosfera obișnuințelor cotidiene.

Așadar, dacă aș fi geniu, n-ar fi un lucru prea folositor pentru mine, ar conta numai pentru cei care mă vor considera geniu.

Am un exemplu contemporan, Nicu Briceag, care, cum a trecut în clasa a 5-a, a fost considerat de mai toți o minte genială, pentru că mânca ecuații pe pâine dimineața, la prânz și seara, iar uneori chiar între

mese.

El era capabil să producă, ușor și flexibil, 100 de epitete pe minut, comparații incomparabile, metafore, personificări și, mai ales, înspumate, viu colorate baloane de săpun.

Dar, într-o zi, pe când trecuse-n clasa a 8-a, privind el mult și mut de admirație mulțimea trandafirilor a norilor, a călcat într-un cui, un cui ruginit și plin de bacterii periculoase.

A stat și pe la spital, cam 15-20 de minute, dar apoi a tot șchiopătat zile-n șir, mai ales pentru că-l înțepaseră niște doctori bătrâni cu injecții străine.

Unele colege, mai binevoitoare, spuneau că doctorii i-au extras toate rădăcinile, tulpinile și semințele de geniu, pentru că Nicu devenea tot mai neglijent și mai apatic.

Nu știu ce s-a mai întâmplat cu el, doar că părinții lui l-au luat cu ei în Bulgaria, unde aveau în proprietate o înfloritoare grădină de dovlecei.

În concluzie, dac-aș fi un geniu, sunt sigur că voi petrece toată viața la Dăbuleni, unde străbunica mea are o imensă tarla cu pepeni dolofani.

JULIA ZISMAN SIMPLITATE ȘI FINEȚE

Dorel Shor

Pictorița Julia Zisman s-a născut în anul 1961 în orașul Celiabinsk, a urmat cursurile Academiei de Artă din

picturile ei se transmite firesc un mesaj umanist căci artista își concentrează întreaga energie creatoare și dragostea pentru natură spre subiecte familiare și aflate într-un consens absolut unanim.

De remarcat în elementele compoziționale ale picturilor sinteza cromatică și arhitecturală a formelor, precum și efectele de lumină realizate prin simple tușe de culoare. Coloritul și gingășia florilor, dialogurile cromatice, simfonia de linii, de tonuri, de umbre și lumină, practic înfrățirea tuturor acestor elemente creează

un realism metaforic cu un impact imperativ asupra privitorului.

Aceste caracteristici sunt valabile pentru întreaga creație a Juliei Zisman, indiferent dacă ne referim la pictura de șevalet, la acuarele sau la lucrările de grafică, subliniind personalitatea ei artistică.

Moscova și în 1991 s-a stabilit în Israel, la Haifa. Foarte curând a devenit membră în Asociația pictorilor și sculptorilor, iar o parte din lucrările ei se găsesc răspândite în lume, în colecții din Statele Unite, Italia, Franța, Rusia, Germania și Israel, câștigându-și astfel un binemeritat nume de artist internațional.

Ea folosește un stil figurativ și narativ cu o notă foarte originală, dovedind simplitate și finețe. Prin

NICOLAE GRIGORESCU și OPERA SA PLASTICĂ

PAUL LEIBOVICI

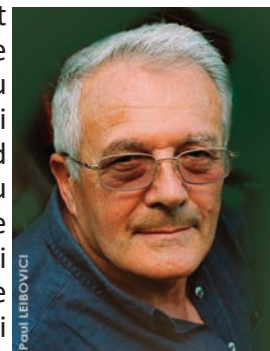
Amos Oz

În Sala operelor de artă clasică de La Muzeul Național de Artă am zăbovit un timp îndelungat în Sala operelor de artă clasică din mai multe motive. În primul rând pentru a revedea tablourile unor clasici ai artei plastice din România care atât prin conținutul social cât și a măiestriei coloristice. Ceea ce mi-a îndreptat gândurile către o perioadă istorică când Parlamentul românesc era sub influențe partizane poate anti-democratice. Aici l-am regăsit pe Nicolae Grigorescu a cărui mozaic are un bogat conținut uman-social. Marele pictor fiind sub influența unei viziuni idilice a vieții rurale românești prin păstori, țărani, căruțe cu boi și alte nuanțe ale vieții idilice. Remarcam interesul artistului pentru crearea de tipuri coloristice care au intrat în palmaresul operei sale, influențat de starea socială a unor anumite pături din popor, deoarece se desprindeau de marea masă.

Dacă ne aplecăm asupra paginilor de istorie a continentului european observăm schimbări drastice care au avut lor în sec. XV precum în Spania anilor 1492 și în Portugalia anilor 1497, ani când evreii au fost ori obligați să-și schimbe religia ori goniți în afara acestor teritorii. Aceștia s-au refugiat în Olanda, au fost primiți de imperiul Otoman acordându-le toate drepturile civile. Cu trecerea zecilor de ani, de abia în anul 2013 – așa dar după peste 500 de ani portughezii și spaniolii au acordat generațiilor de strămoși toate drepturile civile.

Primele documente în care constatăm prezența evreilor pe teritoriile românești sunt din sec. XVI. Vom constata prezența evreilor sfaradiți în regiunile de pe malul Dunării, București și Oltenia, iar a evreilor aschenazi în Moldova, Bucovina și Basarabia. Ca urmare a unei reuniuni europene (Paris), a presiunii exercitate de lideresii Franței, Belgiei, Olandei, Austriei - Parlamentul român acceptă recunoașterea oficială a membrilor comunității evreilor, dar în fapt acesta acordă cetățenia doar unora dintre evrei, pe principii sau pe poziții sociale individuale. Trebuie

subliniat faptul că au fost încetățeniți doar un număr de 883 de soldați evrei care au luptat în Primul Război Mondial. Unii au deținut grad de ofițer- numeroși evrei au căzut victime pe câmpul de luptă- unii au fost decorați pentru fapte de arme deosebite în Primul Război Mondial – de la care nu demult s-au împlinit 100 de ani. Emanciparea în masă a evreilor români, obținerea dreptului de cetățeni s-a realizat în perioada 1919-1923.

Paul Leibovici

În anul 1880 N. Grigorescu a prezentat la Expoziția Oficială de la Paris lucrarea sa cunoscută sub titlul „Evreul cu găscă”. Suflul proaspăt a lucrării și realizarea ei au impresionat pe criticii de artă a timpului. Lucrarea a fost remarcată și s-a bucurat de succes. Nu era prima lucrare a artistului care avea ca subiect evreimea. Nicolae Grigorescu realizase o pictură „Capul de evreu” care se află de asemenea la Muzeul Național de Artă din România. Menționez că aceasta este realizată în aceeași perioadă cu „Evreul cu găscă”. Unii cronicari au subliniat faptul că artistul a fost, la vremea respectivă impresionat de noul cetățean, prin trăsăturile anatomice a evreilor, portul tradițional a acestora: Evreul cu caftan și Rabinul sunt două lucrări ale maestrului din aceeași perioadă. Ambele au fost realizate în anul 1874, la Bacău.

Criticul de la Figaro, văzând tablourile lui Grigorescu la Expoziția din Paris, va scrie o cronică în care îl compară cu Watteau, iar Stop de la Journal Amusant, îi acordă numeroase superlative. „E o pictură viguroasă și merită celebritatea de care se bucură-va scrie Alexandru Vlăduță-București, 1910.

Tabloul în sine, nu poate fi înțeles fără a cunoaște împrejurările care au stat la baza compoziției (G. Oprescu). Criticul se referea la situația evreilor, care s-a menținut de secole în România și care plasa într-o poziție de inferioritate nejustificată a etniei evreiești, era o certitudine și pentru cei care descindaseră din familiile care de mult timp s-au stabilit pe pământul românesc.

Lucrarea lui N. Grigorescu se dovedește a fi un aport semnificativ prin înalta valoare artistică, la aceeași nișă picturală europeană din acea epocă. Tabloul este o critică și demască corupția administrativă care transformă calitatea într-o marfă. Acest tablou a avut la început denumirea „Un cetățean în perspectivă”, atunci când a fost prezentat la expoziția de la Paris din 1887. Unii cronicari – după

→ Continuare în pag. 26

SONETE

MIHAI MERTICARU

Sonetul unui străin

Adoră poemele lui Robert Frost,
Poetul ce-i transformă clipele-n ani,
Nu aleargă după glorie sau bani
Sonetele, mi le știe pe de rost.

Îi place să se plimbe pe sub platani,
În lume, peste tot, cu gândul, a fost,
Detestă tot ce-i prefăcut și anost,
Adevărului, e unu dintre fani.

Scrutează orizonturi mai senine,
Poezia-i călăuzitoare stea,
Marea bucurie ce-n viață-l ține,

Dăruind tuturor; uitând de sine.
Citind și visând, el are tot ce vrea.
(Cine-i străinul ascuns sub pielea
mea?)

Sonetul soției iubite

Mi-aduci apa vie din tainic izvor,
Lumina speranței ce arde-n zare,
Iarba de leac de mare căutare,
Aurora cerului multicolor,

Ploaia de vară binefăcătoare,
Tinerețea cu parfum amețitor;
Roua visurilor, sămânța de dor;
Zâmbetu-ți cum soarele ce răsare.

Repere-mi sunt privirile-ți senine,
candoare, ale tale picanterii.
Tu știi să îmi scrii viața cu aldine,

C-ai fost prezentă da capo al fine.
Vestea ți s-a dus cu-atâtea grozăvii,
Iubito, tu mă omori, tu mă învii.

Sonetul unui foc străvechi

Mă alin c-un cântec de dor de demult,
Când m-amenință oceanul de zgură
Și timpul, amintirile, îmi fură,
Învârtejindu-mă în cumplit tumult

Și spadă, jefuindu-mi, și armură,
Că nu mai pot, ca altcândva, să exult
Ca la dezlegarea unui joc ocult
Când m-a străfulgerat prima arsură.

Pe drumul de mistere și himere,
Un foc străvechi, atemporală rană,
Mereu se-nțește, nicicând nu pierе,

Mângâiere și unică avere.
Mă las - știind că nu-i plăcere vană -
Călăuzit de-o singură icoană.

Sonetul copilăriei

C-un braț de soare și culori îmi vine
Copilăria-mi pe aripi de zefir;
Rămâne în preajma mea cât s-o admir;
Durerea-mi, necazul, le ia cu sine,

Lăsându-mi un scurt răgaz să mai respir:
Revăd aieva da capo al fine
Cum știe nostalgia să se îmbine
Cu bucuria trăită fir cu fir.

Aud chiote, larmă-n bătătură,
Urlete, jocuri, țipete, balamuc,
Iepuri, păsăreți și alergătură,

Evanescență, simfonie pură.
O umbră, văd cum zboară dintr-un sătuc,
Nu mai știu bine dacă vin sau mă duc.

Sonetul unei zâne

Cu irizări de tainice topaze,
Comoară, în ochii ei, se ascunde
Cum alta-n lume nu găsești oriunde,
Întreagă, e un zâmbet printre raze,

O oază pură a lumii imunde,
Livadă încărcată cu naramze,
O zână în diverse ipostaze,
Splendoarea sortită să ne inunde.

Născută a fost să ne fie regină,
Câmp înflorit, făptură de zăpadă,
Ca pe-o părere, durerea alină,

Pătăță, dacă e, moare hermină.
Se scaldă-n ape curgând în cascadă,
E un mister, o nimfă, o naiadă.

Sonetul unui tandem

Tu, chip smerit al dorințelor mele,
Eu, bolnavul de visuri și mângâieri.
De peste mări, venit-ai să mi le-oferi,
Ca să-mi sufle mereu vântul în vele

Și cel dintâi să fii printre năieri,
Ocolit de năpastă și-alte rele
Asemenea unui cuib de rândunele,
Imun la lăcomie și la averi,

Fericit doar cu un plus de culoare,
Un pic mai miresmată să văd lumea,
Mai calmă și mai binevoitoare.

Vino cu mine să fim o dogoară,
Din licoarea veșniciei, ia și bea,
Înstăpânește-te în inima mea!

Sonetul muzei ambițioase

Iubita-mi înalță culmi spre glorie,
Să-ncalec Pegasul, tot ea mă ajută,
Mă-nvață să evit calea bătută,
Mă vrea neapărat în istorie.

Deloc, ambiția-i nu-i reținută,
E tot mai sigură de victorie,
Uitând că slava e iluzorie
Și recunoașterea, statuie mută.

Nu contenește-un pic să mă provoace.
Ca să-și atingă suprema-i dorință,
De la o vreme e tot mai locvace,

Un spin în inimă mereu îmi coace,
A auzit, scumpetea de ființă,
Că arta se naște din suferință.

Florin Vârlan Neamțu și Nordul lui magic

Florin Vârlan Neamțu

Nord nebiruit

Domnule, te chem la duel de fapte,
Din biroul ranced, vino în zăpezi
Ca s-asculți cum cade fiecare noapte
Sub, înaltă, spada blondelor amiezi!
Un imens incendiu, domnule, mi-e viața,
Teancul de bancnote pentru tine-i rit,
Zilnic o metresă cred că-ți face piața;
Nordul meu gigantic e nebiruit.
Eu miros a iarnă, tu, a naftalină,
Urci cu ascensorul la etajul doi,
Urșii mei, polarii, martori or să vină
La duelul aprig ce va fi-ntre noi.
De izbânzi mărunte și de tinichele
Domnule, prea iute, te-ai acoperit
Și de bunăstare nu-ți încapi în piele,
Nordul meu gigantic e nebiruit!
Și te chem, de-acolo, la duel de fapte,
Din biroul ranced vino în zăpezi!
Urșii din pădure îmi sunt frați de lapte,
Dacă nu crezi, vino, domnule, să-i vezi!
Urșii mei, bătrânii, dorm cu ei în brațe,
Tu, cu secretara și cu garda ta,
Dar tu ești mai singur, domnule, ca mine,
Nordul niciodată nu mă va trăda!
Eu miros a iarnă, tu, a naftalină,
Urci cu ascensorul la etajul doi
Și te-ntreb, atunce, cine e de vină
De duelul aprig ce va fi-ntre noi?!
Dar, te rog, privește ca pe-un fel de rit
Domnule, duelul ce va fi-ntre noi!
Urci cu ascensorul la etajul doi,
Nordul meu gigantic e nebiruit!

Ți-aș povesti, la iarnă

Ți-aș povesti cum doarme, acolo-n
Groenlanda,
un cimitir cu marginile ninse,
dar, e târziu; se-nchină, umilă-n catedrale
lumina, la răsăpântii de eclipse.
Ți-aș povesti cum, roșii și negre, traversează,
prin carnea mea, corăbii, ca printr-un bun
fiord,

cum se petrece-n lucruri, concisă, o eroare,
delfini de șovăială năvoadele cum rod,
cum delirează, blonde și albe-argintii,
regine de sfială, subțiri, prin sticle verzi;
ninsoare mea, domoală, cu margini albastrii
o cumpără, mahmure, pe vin și pe monezi.
Ți-aș povesti, desigur, de n-ar fi prea târziu,
cum se destramă, tandru, în liniștiri încete,
prin albiu cu nisipul și prundul străvezii,
un iz de iasomie, de sălcii și de fete.
Și ți-aș mai spune, mamă, de n-aș pleca-n
curând,
cum se aprind, prin piele, cu zâmbete cretine,
când zornăie, desculțe, țigăncile dansând,
nebuni, cu înflorite cununi de mărăcine.
Și ți-aș mai povesti cum toarce, blând,
în palma mea, un șarpe de ivoriu,
prin solzi cum îi alunecă, plâpând,
scânteii de sacrificiu iluzorii.
Ți-aș povesti cum doarme lumina-n
Groenlanda,
adânc, pe la răsăpântii de eclipse...
...dar e târziu, e iarnă și-i timpul, cât
cuprinde,
un cimitir cu marginile ninse.

Spre nordurile care, cu vămile deschise

Ne sigilăm în vise și ne mințim frumos
Când urlă adevăruri ce năruie tipare,
Ne închinăm la păsări sau supărăm vre-un
boss
Când orele de slujbă le dăm pentru o floare.
Luptăm pentru iubite cu morile de vânt
Când ne cuprinde, tandru, un munte de-
ntuneric,
S-așin verzui balauni în borte de pământ
Când cotropim imperiul vreunui basm feeric.
Însămânțăm cartușe în holdele de grâu
Când ne iubim în fugă și triști printre
războaie
Și ni se nasc copii c-un revolver la brâu
Când, disperați, ne smulgem iubirea din
noroaie...
Dar navigăm - aceeași lunatici mercenari -
Spre Nordurile care, cu vămile deschise,

Ne-așteaptă cu bacante dansând peste
ghețari
Și cu erinii blonde, sublime... dar ucise.

Vagabondând printre ninsori norvege

Se-nfășura, octombric, în lunecări domoale,
amurgul, printre trunchiuri de erori,
lumina curgea tristă și rancedă și moale -
meduză refuzată de vitregele mări.
Cai albi, de sare, fulgerau tăcerea,
prin carnea amintirii nechezând,
o cobră de ivoriu adormise,
încolăcită-n vraștea de din gând.
Și tu te risipeai printre nisipuri,
de aur, inegale, ca un dans
zornăitor în fel și fel de chipuri
într-un cătun pierdut din Honduras.
Zvârlit lângă mormântul unui gal,
m-am regăsit-ridicolas eroare -
vrășmașă ca un rânjet de metal,
scrâșnit între tâlhar și drumul mare.
Alcoolizat de un albastru soare
fără regrete, fără somn și lege,
m-am regăsit - un semn de întrebare -
vagabondând printre ninsori norvege.

Nord

Da, Doamnă, pe străzi e-un mercur iluzoriu
și-un viscol, un altul, în rostul din cai;
în tâmpurile nopții izbesc samurai
cu spade, subțiri, de ivoriu.
Și bruma-i neliniște, alta mereu,
devreme sau mult prea târziu petrecută;
corăbii târzii, ca un fulger domol,
prin carnea ninsorii mai lasă o cută.
Dansează, desculțe, prin bălciuri de fum,
țigănci, zornăindu-și bănuții cretini.
Smintiți furișati pe la margini de drum
și-așează-n desagă prinosul de spini.
Și, iată, se-ntoarce o iarnă-n cocori,
cu lupi care muchia frigului rod...
Un galer viking, vagabond prin ninsori
atent traversează-acest nordic fiord.

IMPUNEREA LUMII SATULUI ÎN SPAȚIUL NAȚIONAL, PRIN ROMANUL „CIREȘUL SPOVEDANIEI”, DE IOANA STUPARU

Georgeta BLENDEA ZAMFIR

Ambientarea dintre mine și Ioana Stuparu se realizează pe coordonatele accesării energiei Kundalini care se înalță în aura divină. Spovedania este modalitatea autoarei de a comunica sfere lumești pe lângă cele creștinești pe care le face la biserică. Duhul Sfânt își lărgeste energiile în paginile cărților Ioanei Stuparu inspirându-i, fluidizându-i comunicarea în scris. Din pagini se degajează molcoma curgere a comunicării pe care scriitoarea o are și în vorbire cu o voce de o muzicalitate aparte. „Cireșul spovedaniei” ne leagă încă o dată, făcându-mă să mă apropiu de carte. În pasiunea încă acerbă pentru Mama Geeă care ne dă toate frumusețile cu flori, arbori, iarbă verde, munți, fluvii, mare etc. etc, am cumpărat un apartament care avea chiar lângă balcon un cireș care înflorind se vedea în lumina lămpilor ca o imagine din rai, iar vară împreună cu prietenii îi culegeam fructele roșii, delectându-ne.

Ioana Stuparu vine în carte cu o lume a satului pe care o devoalează minunat într-un ton al românului care a adus din ancestralitate marile bogății morale. Jocul „Alunelului” în care energia dansului a îmbogățit trupul și sufletul neamului nostru este la fel ca Sârba din satul meu Teliu, unde este o Cetate dacică; „tel” este un cuvânt cu o vechime de 3.000 de ani, înainte de Hristos care însemna deal. T s-a transformat în d prin palatalizarea labialelor, și e s-a diftongat. Astfel tel – s-a transformat în deal. Pe deal este

Cetatea dacică din Teliu. Sârba din Teliu este a bărbaților dezlănțuiți într-o energie pe care n-am mai văzut-o niciodată.

Ioana Stuparu a generalizat viața de la țară. I-a dat o tentă națională. Regionalismul a dispărut. Cum în Ilie Moromete anume l-a descoperit pe țăranul român, în cartea „Cireșul spovedaniei” vom găsi viața la țară din întreaga noastră Românie – comunicată prin motivele venind de-a lungul mileniilor, incluzând cele zece porunci descoperite de Shri Mataji

Nirmala Devi, înainte de expunerea de către ea a Sahajei Yoga. Yoga, cuvântul vorbește este unirea dintre Yo – spiritul divin, prin energia Kundalini cu Ga – Geeă, Zeița Pământului, Mama Geeă, Gaya, Ga. Energia Kundalini este simbolizată în Șarpele de la Hamangia al cărui simbol a fost preluat fără a se consemna originea lui în spațiul nostru, primind o altă denumire. Dar în cartea „Strămoșii Românilor” este prezent ca descoperire arheologică; arheologi din toată lumea

comentează în această carte descoperirile arheologice din România iar obiectele se află în muzee, cartea consemnând respectivele muzee.

Scriitoarea Ioana Stuparu prezintă în carte motivele esențiale ale existenței în lumea satului. Motivul îndrăgostirii este prezentat cu o candoare specifică sufletului autoarei. Redarea seraficului în acest motiv pe care doar artista Ramona Pinteă a reușit să-l mai immortalizeze în tablourile din „Faza albastră” prezentată la Miami în Fuschian Art Gallery, o face pe scriitoarea Ioana Stuparu să intarsieze în rândurile sale cuvinte care transmit o vrajă, aura fasciculelor Kundalini pe care ea le activează prin credința ortodoxă. Apostolul Andrei a fost însoțit de Lupul Dacic în propovăduirea creștinismului în țara noastră. El îl căuta pe Zalmoxis, cum se arată în comunicările de la Mănăstirea Nămăiești. „Nemo Est” – Nămăiești a exclamat el în Sanctuarul Dacic, cu un horn specific sanctuarelor dacice, prin care ramanii (primii strămoși ai noștri comunicau cu energiile). Nu putea să-l găsească pe Zalmoxis care trăise cu aproximativ 1600 de ani înainte, fiind ctitor, devenit Zeu, sărbătorit și astăzi de moși, de credinciosul popor român care are în fiecare zi o tradiție pe care s-a grefat o sărbătoare creștină. Hristos s-a inițiat în preajma urmașilor învățați daci care erau esenienii.

Spațiul nostru carpato-danubiano-pontic era numit Centrul Spiritual al Lumii, cum afirmă Herodot. Nu este uimitor, există explicații concrete,

geografice. Trecând paralela 45, avem mari centre energetice; spațiul s-a numit: Mama Geei, Mama Geților, Zeița Pământului, devenit Grădina Maicii Domnului cum a afirmat și Papa Ioan Paul al II-lea. Creștinismul își are rădăcinile în Legile lui Zalmoxis pe care Regii Suediei trebuiau să le știe pe dinafară. Crucea în parte plăcuța de la Tărtăria.

Ioana Stuparu prin moștenirea din gene pe care a primit-o impregnează proza ei cu sfințenia pe care poporul român o poartă prin toate ritualurile, desfășurarea molcomă a ritmului prozatoarei ca a apei unui fluviu ascunzând în adâncimi comori nebănuite, valori materiale care nu se vor epuiza. Poporul român va renaște datorită bogăției lui spirituale iar capul Balaurlui Neo Comunist care a înhățat bogățiile, înveninând poporul cu relele imoralității va fi retezat ca în povești. Românul Făt-Frumos va învinge ca întotdeauna. Ioana

Stuparu prezentând motivele și simbolurile satului românesc, revărsă talentul ei mărgăritar – prin semințe care vor rodi în viitor. Motivele mamei, ale tatălui, prezente în literatura de bună calitate duc în viitor energia iubirii, fiindcă Planeta este iubire și perturbată de sentimentele negative ca ura, răzbunarea, invidia, orgoliul, bârfa etc. etc., s-a umplut de boli, de răutăți.

Prin contribuția ei la proza română, Ioana Stuparu vine cu un standard nou, al Noului Pământ. Stilul autoarei este rafinat, exersat prin cele 20 de cărți pe care le-a publicat, prin numeroasele articole publicate în presă, prin acumularea de cunoștințe stilistice în preajma scriitorilor pe care îi cunoaște. Ea participă la evenimentele culturale.

Lumina cărții „Cireșul spovedaniei” încălzește inima, optimizează, dă speranțe pentru viitor. Scriitoarea Ioana Stuparu prin magicul fir venind din

ancestralitatea românească a naționalizat descrierea vieții de la țară, deși vine dintr-o regiune. Când am publicat romanul „Zalmoxis”, în stil proustian, cu motive și simboluri ca în tabloul „Primăvara” a lui Botticelli, s-a afirmat că a apărut un roman al prozei urbanistice. Dar fire, puncte din intensă viață trăită la Teliu, induc în romanele mele energia pământului, numit Grădina Maicii Domnului, Țara Zeiței Pământului a Mamei Geților.

Ioana Stuparu dezlănțuie prin spovedania ei prezența comorilor satului; se pare că el se va revigora. Esențialul este că o lume care a fost nu se pierde. Nimic nu se pierde. O luminiță rămâne mereu, o amintire. Ioana Stuparu vine însă cu o inflorescență de amintiri ca într-un buchet care își împrăstie mireasma binefăcătoare peste proza românească.

→ Continuare din pag. 22

cele constatate prin lectura unor monografii-ii acordă o dată de elaborare diferită. (1878 sau 1880). Aceste date sunt desigur legate de Congresul de la Berlin (1878) când i s-a impus României recunoașterea evreilor ca cetățeni cu drepturi egale. Vom găsi în buletinul Alianței Israelite Universale – emis în 1878 paragraful „România este singura țară în care emanciparea evreilor întâlnește o vie rezistență”. Vom găsi și o altă mărturie de acest fel în „Revista israelită din București din 1 Februarie 1886”. Cine a sesizat mesajul tabloului a fost Moses Schwartzfeld, care subliniază faptul că George Cantacuzino a cumpărat tabloul pentru 3000 de lei. Tabloul devenise, la acele vremuri, un fel de simbol al luptei pentru modificarea art.7 din constituție în urma hotărârii art. 44 al tratatului de la Berlin și purtând titlul „Evreul cerând drepturi”. Tot la Bacău, pictorul N. Grigorescu a realizat o altă pânză „Interior de cârciumă”. Această operă se află tot la Muzeul semnalat mai sus. Delavrancea este unul dintre comentatorii acestui tablou, făcând o analiză amănunțită a atmosferei pe care artistul a reușit s-o creeze. Un alt comentator a fost Nicolae Petrașcu care la cunoscut pe Grigorescu în anul 1895 la o expoziție a acestuia. Grigorescu deschide în 1887 o expoziție în sala Martinet și în

același an apare o critică a lui Gil Blas, pe data de 3 martie. Acesta va scrie „Un țaran român care ține o găscă subțioară”... este o lucrare de maestru. Iar pe 28 februarie în „Courier du Soir” se va scrie „Grigorescu este un pictor impresionist de mare talent”. Grigorescu având dor de țara sa se întoarce în 1867, dar mai întâi s-a oprit la Lemberg în Galiția, va scrie după o vreme Zambaccian. Se pare că „evreul” din tabloul respectiv se potrivește figurilor de evrei din acest loc. Chiar și Blasian arată că imaginea evreului din tabloul respectiv este asemănătoare cu ceea ce a văzut și l-ar fi inspirat pe artist.

Grigorescu a fost un mare artist, incontestabil. Atmosfera care a dominat la Lemberg-Polonia a avut o mare influență asupra viziunii sale. Artistul a combinat imaginile văzute în Polonia cu cele a vânzătorilor de păsări-rațe, din piețele României. „Evreul cu găscă” este ca subiect o mutație. Prof. Gheorghe Oprescu va scrie în 1962”. În „Evreul cu găscă” este vorba de a găsi forma cea mai potrivită și mai desăvârșită artistică pentru a demonstra absurditatea unor soluții politice care ignorau aspectul uman al problemei”.

În concluzie trebuie spus că artistul N. Grigorescu și-a condus penelul în direcția laturii omenești a personagiilor portretizate.

UN CENACLU PROVIDENȚIAL CU NUME CELEBRU, LA DENVER COLORADO

Dana ANADAN

Oricât mi-aș spune că la Cenuclul Românesc „Mircea Eliade” din Denver, Colorado, mă simt ca acasă, fiecare nouă reuniune literară la care sunt invitată îmi creează o emoție anume și o nerăbdare de a mă reîntâlni la Munții Stâncoși cu acei veritabili iubitori de cultură națională, care și în 10 februarie 2019 îmi șopteau entuziasmați când m-au zărit intrând: „Am venit să ascultăm ce ne veți spune despre poezia Anei Blandiana, care este anunțată pe afiș.” Tot așa s-a întâmplat când subiectul conferinței mele era Mihai Eminescu, altădată George Coșbuc ori Lucian Blaga, Radu Stanca sau Ion Alexandru. Dar acum, în prag de Valentine's day american, nimic mai potrivit decât să glosăm despre Poezia de dragoste a Anei Blandiana, cum a fost intitulată conferința mea, centrată pe versurile ultimului ei volum *Variațiuni pe o temă dată*. Prin iubirea lor nepereche, cei doi protagoniști ai cărții se simt contopiți într-un același suflet, într-o unică ființă, pe care nici moartea nu o poate diviza. „A spune te iubesc este o delimitare./ Sublinierea unei diferențe/ Care nu mai există mental./ O dare înapoi/ Din singura făptură în stare/ Să ne întrupeze pe amândoi./ Ca și cum ne-am încăpățâna să aflăm/ Cine-a murit dintre noi.”

Mitul lui Orfeu, eroul mitic care a încercat să o aducă pe iubita lui Euridice din lumea lui Hades, dar nu a izbândit, are o replică în fantezia poetei Ana Blandiana, care se închipuie alături de iubitul ei revenind din moarte, imaginat în ipostaze dintre cele mai sensibile, onirice îndeobște. Așadar, o poezie

fundamental erotică și totodată ființială, ce redefinesc ecuația shakespeariană a fi sau a nu fi.

În următorul moment al programului, inconfundabila voce a poetei Ana Blandiana cu moliciuni duioase de timbru unic a rostit versuri din acest recent volum intitulat edificator *Variațiuni pe o temă dată*, unde misterul mării treceri este pus în relație cu iubirea. În cenuclu, emoția a fost generală și tot astfel regretul că nu se afla printre noi Ana Blandiana în persoană sau măcar câteva volume de poezie pentru cei care ar fi dorit să citească mai mult. Oricum în viitor poeta Ana Blandiana va fi invitată la Denver, în Colorado, ca inimoșii români din cenuclu să o poată aplauda deschis.

Moderatorul reuniunii și unul dintre directorii cenuclului, profesorul Sebastian Doreanu, a anunțat în continuare momentul lansării celor trei cărți, aflate pe afișul, inspirat conceput de pr. Ioan Bogdan, care a găzduit, ca totdeauna evenimentul în sala socială a Bisericii “Sf. Dimitrie cel Nou” din Colorado, S.U.A. Ca istoric, Sebastian Doreanu a prezentat cartea *Meditațiuni politico-istorice*. Spre Marea Unire

(Editura D*A*S*, Sibiu, 2018) a memorandistului Nicolae Cristea, document inestimabil al vieții Transilvaniei la fine de secol al XIX-lea în imperiul austro-ungar și nu mai puțin o mostră a limbii românești cu forme lexicale nepăstrate până astăzi. Îngrijitoare, de data aceasta împreună cu prof. Marin Diaconu, a acestei a treia cărți dedicate publicistului Nicolae Cristea, de care se ocupă de peste 3 decenii, Anca Sîrghie a anunțat un al patrulea volum, ce va fi publicat în viitorul apropiat. Se va finaliza astfel restituirea unei personalități de ziarist român din Transilvania secolului al XIX-lea, care altfel risca să cadă în uitare.

Poetul Alexandru Marian Almar a debutat la Tg. Neamț în iunie 2018 cu volumul *Dor și gând și vis* (Editura D*A*S*, Sibiu 2018), prezentat acum participanților la cenuclu din Denver ca o sinteză a unei întregi vieți de creație poetică închinată celor apropiați. Așa cum a observat Anca Sîrghie ca prefatoare a volumului, pentru profesorul de matematică din comuna Oglinzi, județul Neamț, scrierea versurilor, cu care autorul a marcat cele mai importante evenimente familiale și prietenești, a fost un modus vivendi, care acum

se finalizează printr-un frumos volum, publicat din inițiativa celor doi copii, Lavinia și Marius. Membrii cenaclului au citit poezii din volum, stârnind interesul publicului pentru volumul de debut absolut al lui Alexandru Marian Almar.

A treia carte a fost prezentată publicului din Colorado de prof. Simona Sîrghie, ca o inedită panoramă a evoluției literaturii române, intitulată *Întâlnire pe calea undelor*. Interviu despre scriitori români (Editura Technomedia, Sibiu), beneficiind de un Cuvânt înainte al Anei Blandiana la primul volum și de prefața profesoarei Maria Daniela Pănăzan la cel de-al doilea. Cele două volume ale cărții conțin emisiunile de literatură "Gaudeamus" desfășurate în perioada 2002-2011 la Radio Eveniment din Sibiu, având ca actanți pe profesorul Alexandru Brașovean ca redactor și pe invitata sa, conf. univ. dr. Anca Sîrghie.

Valoarea acestui puzzle de teme și personalități reprezentative ale istoriei literaturii noastre naționale constă în prezentarea unui conținut științific dens într-o formă spumoasă, atractivă, pornind chiar de la modul cum sunt intitulate emisiunile, dacă ar fi să exemplificăm numai I.L. Caragiale-contemporanul nostru, Este Ion Creangă un prozator genial?, Radu Stanca între larii și penaii culturii Sibiului sau De ce este Panait Istrati un mare necunoscut? Autorii au dat autografe pe exemplarele de carte oferite iubitorilor de lectură, iar organizatorii au onorat pe distinși oaspeți oferindu-le câte o diplomă de excelență.

Specific Cenaclului Românesc "Mircea Eliade", activ de opt ani în zona orașului Denver din statul american Colorado, este faptul că membrii lui nu sunt atât scriitori atestați, ci pasionați cititori de literatură, istorie, filozofie etc. Iată niște domenii umaniste în care

membrii cenaclului exprimă puncte de vedere autorizate, ei invitând la dialog personalități venite din țară sau din alte state ale Lumii Noi, autori de cărți care se prezintă la reuniunile organizate periodic. Un asemenea for tutelar, care izbuteste să adune în jurul unei teme, a unui scriitor sau cărți pe iubitorii de frumos ai unei comunități de români dintr-un îndepărtat colț de lume, face cinste inițiatorilor Cenaclului în persoana profesorilor Simona Sîrghie și Sebastian Doreanu, și ar putea fi model pentru alți oameni de inițiativă culturală din cele patru zări ale lumii. Să menționăm faptul important că la manifestările culturale ale Cenaclului colorădean sunt antrenați ca recitatori și copiii formați la cursurile duminicale ale școlii românești, dat fiind scopul lor comun, acela de a acționa în sensul păstrării identității naționale la conaționalii noștri care trăiesc atât de departe de țară.

GÂNDURI REBELE

Harry ROSS

• Dumnezeu a pus bazele, iar noi am ridicat coloanele unei lumi strălucitoare.

• Cuplul uman e un producător unic de viață. Totul e simplu și captivant. Nu se cer studii și nici vechime în câmpul muncii.

• Există o mare diferență între a vrea și a putea. Aici încep blocajele fericirii noastre!

• Lagărele naziste, fără excepție au fost criminale și monstruoase, dar și azi se mai găsesc scelerați care le acordă circumstanțe atenunate.

• Dragostea este sentimentul cel mai elastic. Te atrage și te lasă, te cuprinde și te prinde, iar la supărare... o întinde!

• Laudele postume nu mișcă nici un fir de păr în capul mortului.

• Dincolo de realitate, nu există nimic decât, mister, fantezii și aiureli.

• Avem o lume caldă și sensibilă și alta rece și

indiferentă. Între ele funcționează un ghișeu de schimb de sentimente. Doamne, ce patente!

• Miezul nu scuză învelișul...

• Și bărbații de rând caută unicate printre femeile de pe Pământ.

• Ca un făcut, întâlnești mereu și mereu oameni pe care nu-i cauți.

• Uneori un apus de soare valorează mai mult decât un răsărit.

• Suntem expuși mofturilor copiilor pentru că ei văd în viața un capriciu.

• Statul Islamic a ridicat barbaria la rang de politică oficială.

• Omul care se îmbată cu apă rece bea fără măsură și setea tot nu-i trece.

• Căsnicia e un partid cu doi opozanți.

• Subțirimea intelectuală nu se măsoară cu ața, ci cu vorba și cu fața.

• Un compliment gratuit chiar dacă vrei, nu te va ridica printre zei.

• După studii îndelungi, nu s-a putut stabili dacă părinții sunt robii copiilor sau copiii sunt prizonierii părinților.

• Între strunele unei viori poți recunoaște și zâmbetul unei flori..

• Cugetările se ivesc spontan. Ele n-au durerile nașterii unui roman.

• Vorbele pot fi și calde, și agasante, Șoaptele sunt reci și derutante.

• Și prostul are clipele sale de luciditate.

Cronica literară

(Nicu Doftoreanu – *Tangouri zglobii despre copii și nu numai*)

Lucian Gruia

LUCIAN GRUIA

Nicu Doftoreanu s-a născut la București în anul 1951 și a absolvit facultatea TCM – secția Mașini Unelte și Scule. A publicat până în prezent 12 volume de versuri care includ în titlu cuvântul tangou. Faptul dovedește că autorul și-a creat un stil propriu care merită cercetat. Vom

comenta cea mai recentă apariție editorială în această serie, *Tangouri zglobii despre copii și nu numai* (Ed. Rawex Coms, București, 2018).

Așa cum arată titlul cărții, tangourile lui Nicu Doftoreanu se referă nu numai la copii ci și la părinții și bunicii care își aduc aminte acum de copilărie.

Sculptorul Constantin Brâncuși spunea cu îndreptățire: „Când nu mai suntem copii am murit”, gândindu-se la caracterul revigorant al amintirilor privind această etapă fascinantă a vieții noastre. Nicu Doftoreanu realizează prin această carte o întreagă istorie succintă și fascinantă a vieții omului în integralitatea sa. Desigur, autorul începe copilăindu-se în Tangou de nou născut, Tangou zglobiu, Tangou de bebeluș, Tangou de copil și altele: „Debordând de energie/ Drăgălaș și cu chelie./ Chiar dacă în prealabil,/ Par-un omuleț amabil,/ Nu acceptă compromis/ Dacă nu-i dai ce-ai promis!/ (...) / Nu-i recomandat să-l minți!/ Atunci nu simte iubire/ Și va plânge în neștire./ Fiindcă-n inima lui știe/ Că asta-i o tragedie!/ Fii apropiat de el!” (Tangou zglobiu) Poetul este moralist, ne învață cum să ne purtăm cu copiii noștri, să nu le îndeplinim toate dorințele (Tangoul „micului prinț”) să nu îi învățăm că li se cuvine totul, să nu-i mințim, să nu le luăm apărarea în orice împrejurare etc.

După ce pătrunde în sufletele picilor, poetul dedică tangouri momentelor importante ale vieții, botezului, sărbătorilor de iarnă (Moș Nicolae, Moș Crăciun), primei dragoste etc. Descoperim și Tangou de educat... părinții, Tangou de bunic etc „Dragi părinți.../ fiți mai cuminiți/ Și nu vă lăsați iubirea/ Să vă dicteze menirea/ Căci profitu-i aparent/ Și ține doar un moment!/ Nu le acceptați nici o fiță Cât timp sunt la grădiniță!/ Încetați să-i răsfațați!/ Încă nu-s deplin formați!” (Tangou de educat ... părinții)

Există și tangouri dedicate pisicuțelor și căteilor, scrise tot cu scop educativ, pentru a le trezi copiilor dragostea pentru animalele de companie. De asemenea tangouri dedicate jucăriilor și jocurilor etc. Tangoul meseriilor este educativ pentru copii, stimulându-i în alegerea unei meserii atractive pentru viitor.

NICU DOFTOREANU

Avem și un Tangou pentru Eminescu: „Când Eminescu se naște/ LUCEAFĂRUL îl aștepta!/ Era acolo de demult,.../ Însă doar el l-a cunoscut/ Și l-a făcut nemuritor/ Într-o poezie cu mult dor.”

Patriotismul înalt al poetului îl face să scrie Tangoul centenarului: „S-arătăm cui nu-nțelege/ Că dorim și-azi cu ardoare/ Tot o.../ ROMÂNIE MARE/ Și să serbăm CENTENARUL/ Înghițindu-ne amarul,”

În final Tangou explicativ: „Toți mai mulți români greșesc/ Gândind că ce-i românesc/ Nu e bun!.../ Și-aici.../ GREȘESC,/ Fiindcă uită că în noi/ Stă sămânța de eroi/ pe care ne biziim!/ Când o trezim devenim:/ Și mândria și tăria/ CE VA SALVA ROMÂNIA!”

Concluzii

Poezia lui Nicu Doftoreanu este optimistă: „Când bebelușii zâmbesc/ Toate-n jur se-nvesesc,/ Fiindcă-n ei vedem speranța/ care ne dă siguranța/ Unui început curat/ De care... am cam uitat.” (Tangou nevinovat).

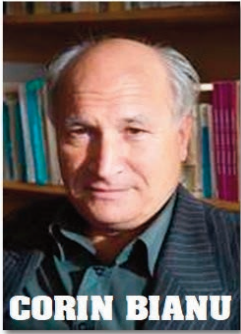
Există chiar un Tangou mortuar care are acest motto: „Cea ce ești este darul lui Dumnezeu pentru tine, Ceea ce devii este darul tău pentru Dumnezeu.” (Hans Urs von Balthasar)

Care ar fi darul poetului pentru Dumnezeu? O viață morală, o familie frumoasă și 12 volume de versuri.

Citatul menționat ar putea fi un motto pentru întreaga carte care este dar al autorului pentru noi. Poezia nu e sumbră, deși moartea este un fenomen natural, speranța și dragostea trebuie să ne călăuzească întreaga viață. Acesta este mesajul întregii cărți semnată de Nicu Doftoreanu.

Nicu Doftoreanu este un magician care transformă, cu bagheta-i fermecată, toate domeniile vieții, în tangouri.

POEME

Corin BIANU

CUMPĂNĂ

Într-o mână duc apă vie,
În cealaltă
Duc apă moartă.

Într-o parte mă îmbie
Viața fără sfârșit,

În cealaltă mă ademenește
Eterna odihnă.

Între aceste două hotare,
Ca o cumpănă mă petrec.

BRUNNENBALKEN

Einer meiner Arme ist mit
Lebenswasser
Beladen, meine andere Hand
Trägt hingegen das leblose Nass.

Einerseits lockt mich
Das endlose Leben,

Anderseits zieht mich
Die ewige Ruhe an.

Zwischen diesen zwei Enden balanciere
ich die Last
Meines Schwebebalkendaseins.

SIMȚĂMÂNT DINSPRE TURDA

Drumul acaparează coline mereu,
De parcă în partea aceasta de lume
Nenumărate fecioare se unduiesc
În năvodul încăpător al somnului.

Ca o pădure întinsă și deasă,
Unsă cu miera toamnei,
Razele luminii se înfig în pământ;

Pe trupul meu însingurat,
Trecerea verii a mai lăsat un semn.

EMPFINDUNG AUS RICHTUNG TURDA

Der Weg greift sich ständig die Hügel,
Als würden auf diesem Stück Erde
Im weit gefächerten Netz des Schlafes
Zahlreiche Jungfern umhertanzen.

Wie ein Wald, weit und breit,
Mit dem Honig des Herbstes bestrichen,
Stechen die Lichtstrahlen den Boden;

Auf meinem vereinsamten Körper,
Hat der Sommer ein Zeichen
hinterlassen.

MAREA TĂCERE

Atotputernică,
Marea Tăcere ne stăpânește.

M-am născut lângă o margine înstelată,
Sfredel în carnea-i siderală.

Așchii din trupul Marii Tăceri,
Cuvintele mele.

DIE GROÙE STILLE

Allmächtig,
Herrscht über uns große Stille.

Ich, an sterngesäumtem Rand geboren,
Bin Korkenzieger im Fleisch der
Gestirne.

Splitter aus dem Körper der gewaltigen
Stille
Sind meine Worte.

PASTEL

Răstignit pe semnul mirării,
Mă înec în surâsul tău.

Tu stai pe mal și privești.

PASTELL

Am Fragezeichen gefesselt,
Ertrinke ich in deinem Lächeln.

Du sitzt am Ufer und schaust mich an.

Traducere de Gabriela Căluțiu Sonnengerg

TIMP ȘI MĂSURĂ

Din mine curge timpul, eu îi sunt izvor.
Scăpat dintre zăgazuri, aleargă
limpezit,
Rămas pe loc, pot doar să-l mai măsor,
Să-i pot simți fluidul, mai lent sau mai
grăbit...

Născut, doar matcă-a timpului să fiu,
Supus sunt perimării, ca orișicare om,
Iar el, descins din mine insumi,
Mă poartă net în sine, cum fructele pe
pom.

Izvorul care-am fost, de-acum poate să
sece,
Făgaș sunt, perisabil, dar slobod și
măsor,
Iar fructul-timp mă devansează și mă-
ntrece –
Sămânță-pom, sămânță-pom, în lanț
nemuritor...

ВРЕМЯ И ИЗМЕРЕНИЕ

С меня стекает время,я ее родник.
Скользнув среди плотин,прозрачная
бежит,
Я измерять могу лишь,ведьна месте
сник,
Чтоб чувствовать течение, медлит
или спешит...

Лишь времени быть руслом,родился
ведь я,
Старение подвержен, как человек
любой,

*Оторвалось время, там внутри
меня,
И все несет, как дерево плод свой.*

*Иссякнуть уже может, рожденный
мною исток,
Я бранный отпечаток, новольно
измеряю,
Времени – плод, преодолел мой срок
–
Семя древо, семя древо, вечной цепи
бываю...*

SINUCIDERE CURATĂ

*Am început să-mi deschid venele,
Într-o sinucidere din dragoste.*

*Iubirea mea e cât se poate de mare,
Dar dragostea e mereu capricioasă,
Precum îi e felul,
Încât simt cum îmi plesnesc, singure,
vene
Și cum se scurge,
Picătură cu picătură,
Poezia.*

*Mă voi stinge lent,
Într-o agonie prelungită, până când
Se va scurge ultima picătură de poezie...*

ЧИСТОЕ САМОУБИЙСТВО

*Начал вены себе открывать,
В самоубийстве из-за любви.*

*Моя любовь насколько возможно
велика,
Но любовь всегда капризна,
В своем истинном виде,
Аж чувствую как разрываются
сами, вены
И как сочится,
Капля за каплей,
Поэзия.*

*Угасну я медленно,
В длительной агонии, пока
Истечет последняя капля поэзии ...*

Traducere de *Sabina Cojocaru*

RAPORTUL LUI PILAT

Gheorghe Andrei NEAGU

Cutremurator...

*Uite o mică lecție de istorie, potrivită
cu aceste câteva zile pe care le trăim cu
emoție intensă! Este Raportul scris de
Pilat (guvernatorul Iudei) către Tiberiu
(împăratul Imperiului Roman) imediat
după Răstignire...*

Raportul lui Pilat a fost găsit în una
din bibliotecile Vaticanului de către un
student german care se afla la Roma
pentru studii teologice. Dar studentul
acesta nu l-a găsit prea important ca să-
l copieze. Întâmplarea a făcut însă ca
peste câțiva ani fostul student să-i
povestească despre el unui englez, W.D.
Nahan. Englezul s-a arătat extrem de
interesat și prin intervenții stăruitoare l-
a convins pe tânărul german, ajuns între
timp profesor de teologie, să ia legătura

cu Vaticanul pentru a-i procura o copie.
Intrat în posesia documentului Nahan l-
a tradus în limba engleză,
încredințându-l unui cotidian de mare
tiraj din Anglia.

RAPORTUL LUI PILAT

Către Cezarul Tiberiu, Nobile
Suverane, salutare!

Cauzele care au provocat acea
tulburare în Ierusalim, au fost în legătură
cu Iisus din Nazaret, și evenimentele
care au avut loc în provincia mea acum
câteva zile, au fost de un astfel de
caracter care mă face să vi le raportez cu
de-amănuntul, pentru că eu nu voi fi
deloc surprins dacă, în scurgerea
timpului acestuia, nu se va schimba cu
totul soarta națiunii noastre, căci se pare
că în zilele din urmă, zeii au încetat de a
mai putea fi ispășiți. Eu, din partea mea,
sunt gata să spun: blestemată fie ziua
aceea în care eu am urmat pe Valerius
Grațius la guvernarea Iudeii.

La sosirea mea în Ierusalim, am luat
în primire sala de judecată și-am
poruncit să se facă ospăț mare, la care
am invitat pe Tetrarhul Galileii,
dimpreună cu Arhiereul, și pe toți
oficanții lui. La ora anunțată, niciunul
din oaspeți nu s-a arătat. Aceasta a fost
o insultă pentru onoarea mea
personală!... Mai târziu, după câteva
zile, a venit la mine Arhiereul, ca să-și

ceară scuze. Îmbrăcămintea și purtarea
sa erau grozav de viclene. El pretindea
că religiunea sa îl oprește pe el și pe
supușii lui, de a sta la aceeași masă cu
romanii și să închine libațiuni (ciocniri de
pahare) cu ei. Eu am crezut că e bine să
accept această scuză, dar tot cu acea
ocazie m-a convins că cei cuceritori se
declară dușmani ai cuceritorilor, și mi se
părea că, dintre toate orașele cucerite,
Ierusalimul unul era cel mai greu de
Cărmuit.

Atât de turbulent era acest popor,
încât eu trăiam mereu cu frica să nu
izbucnească în orice moment o
răscoală. Pentru suprimarea ei eu nu
aveam însă, decât o mână de soldați și
un singur sutaș. Am cerut întăriri de la
Guvernatorul Siriei, dar acesta m-a
informat că și el abia are trupe
îndeajuns pentru a-și apăra provincia sa.
O dorință nestăpânită de cucerire, adică
de a ne întinde împărăția dincolo de
mijloacele noastre de apărare, mă tem
să nu fie o cauză de răsturnare a
nobilului nostru guvernământ.

Printre mai multe vești ce mi-au
venit, una m-a interesat în mod
deosebit: un tânăr – se zicea – a apărut
în Galileea, predicând pe un ton blând
și nobil o altă lege, în numele lui
Dumnezeu ce l-a trimis.

La început mă temeam că acesta să
nu fie vreun agitator care să ațâțe

poporul contra Romanilor, dar nu după mult timp temerile mele au fost spulberate. Iisus din Nazaret, a vorbit mai mult ca un prieten al Romanilor decât al evreilor.

Trecând într-o zi pe lângă locul ce se chema Siloan, am văzut o mare adunare de popor, iar în mijlocul ei pe un tânăr care stătea rezemat de un copac și, în seninătate și calm, predica mulțimii. Mi s-a spus că este Iisus. Era tocmai la ce mă așteptam să văd, atât de mare era deosebirea între El și ascultătorii lui. Părul și barba sa aurie, îi dădeau o înfățișare cerească. El părea a fi cam de vreo 30 de ani.

N-am văzut în viața mea o privire atât de senină și de dulce, un contrast izbitor între El și ascultătorii lui, cu bărbile lor negre și fețele întunecate. Nevoind să-l întrerup prin prezența mea, mi-am continuat drumul înainte, dar am făcut semn secretarului meu să se asocieze mulțimii și să asculte ce vorbește.

Numele secretarului meu este Naulius. El este strănepotul șefului de spionaj și de conspirație, care s-a ascuns în Etruria, așteptând pe Cătălina. Naulius este un vechi băștinăș din Iudeia, astfel că el cunoaște bine limba ebraică. Îmi este foarte devotat și vrednic de toată încrederea. Când am sosit și am intrat în sala de judecată am găsit pe Naulius care mi-a istorisit cuvintele auzite de Iisus la Siloan. El mi-a zis: „Niciodată nu am citit în cărți sau în lucrările filozofilor, ceva ce ar semăna predicilor lui Iisus. Unul dintre evreii răsculători, dintre care sunt atâția în Ierusalim, l-a întrebat dacă este cu cale de a da tribut Cezarului, Iisus a răspuns: „Dați Cezarului cele ce se cuvin Cezarului, și lui Dumnezeu, cele ce se cuvin lui Dumnezeu”.

Tocmai din cauza înțelepciunii lui, eu am îngăduit Nazarineanului libertatea, pentru că era în puterea mea să-l arestez și să-l trimit la Pretoriu, dar aceasta ar fi fost împotriva dreptății ce a caracterizat totdeauna pe Romani. Omul acesta nu era nici tendențios și nici răsculător, și eu l-am ocrotit cu protecția mea, poate necunoscută lui. El avea libertatea să lucreze, să vorbească și să facă adunări și să țină predici poporului și să-și aleagă ucenicii, neîmpiedicat de niciun mandat pretorian. Dacă s-ar întâmpla însă, ferească-ne zeii, aceasta este doar o

presupunere, dacă s-ar întâmpla, zic eu, ca religia strămoșilor noștri să fie înlocuită de religia lui Iisus, lucrul acesta s-ar datora acestei nobile toleranțe și prea marii indulgențe pe care le îngăduie Roma. Pe când eu, mizerabil nenorocit, voi fi fost poate instrumentul pe care creștinii îl numesc „Providența” prin care să vină peste noi această soartă și destin. Dar libertatea aceasta nemărginită, dată lui Iisus, a indignat tare pe evrei; dar nu pe cei săraci, ci pe cei bogați și puternici, într-adevăr, Iisus era foarte aspru cu cei din urmă (cu bogații) și de aceasta a fost pentru mine un bun motiv de a nu tulbura libertatea Nazarineanului.

Fariseilor și cărturarilor le zicea: „Voi sunteți pui de viperă, voi vă asemănați cu mormintele văruite”; alții indignat de îngâmfatele lor postiri și dăruiri ale bogaților le spunea că „doi bani ai unei văduve sărace sunt mai prețuiți înaintea lui Dumnezeu”, decât darurile lor bogate. În fiecare zi se făceau plângeri la sala de judecată contra abuzurilor evreilor bogați. Eram informați că vreo nenorocire o să i se întâmple acestui om; căci nu va fi fost pentru prima oară, când Ierusalimul să-și omoare cu pietre pe cei care erau numiți de ei „profeți”. Și dacă Pretoriul le va refuza plângerea, ei vor face apel la Cezarul!

Conduita mea a fost aprobată de senat, și mi s-a promis o întărire de soldați, după terminarea războiului cu Partii, fiindcă altfel, eu nu eram în stare să preîntâmpin o răscoală. M-am hotărât apoi să iau o măsură, care făgăduia de mai mult, pentru a stabili liniștea în oraș, fără a supune Pretoriul la concesiuni umilitoare. Am scris lui Iisus, invitându-l la o convorbire cu mine, în sala de judecată, și el a venit.

Precum știți, Nobile Suverane, în venele mele curge sânge iberic amestecat cu sânge roman, care nu cunoaște frica și este nesupus emoțiilor: mă plimbam prin curtea palatului meu, când Nazarineanul apărui și, când am dat cu ochii de el, mi s-a părut ca și cum o mână de fier mi-ar fi legat picioarele de pământ și tremuram, fără voia mea, ca un vinovat, deși Nazarineanul era calm și liniștit ca un nevinovat. Când a venit la mine, s-a oprit deodată și ca printr-un semn, părea că-mi zice: „Iată-mă, am sosit! Câtva timp eu am rămas încremenit și priveam cu admirație, respect și frică, asupra acestei figuri de

om supranatural, o formă de om, necunoscută numeroșilor pictori și sculptori, care au dat forme și figuri la tot felul de zei și eroi.

„Iisuse, i-am zis în cele din urmă și limba mea gângăvea..., Iisuse din Nazaret, eu ți-am dat, timp de trei ani de zile, o mare libertate de vorbire și rău nu-mi pare. Cuvintele tale sunt ale unui înțelept, ale unui om învățat. Nu știu dacă tu ai citit Socrate sau Platon, dar un lucru îți spun, că în predicile tale se află o simplitate majestuoasă, care te ridică mult mai sus deasupra acestor filozofi. Împăratul este informat despre tine, și eu, umilul său reprezentant în această comunitate, sunt foarte fericit că ți-am îngăduit această libertate, de care te bucuri și tu atât de vrednic. Totuși nu pot ascunde de tine că predicile tale au stârnit mari și puternice dușmăanii contra ta. Nici aceasta nu este de mirat: Socrate și-a avut dușmăanii săi, și a căzut victima lor. Ai tăi sunt fără îndoială aprinși contra ta, din pricina libertății pe care ți-o dau. Mă învinuiesc de a fi în legătură directă și unire cu tine, cu scopul de a dezbrăca pe evrei de mica putere ce o mai au de la romani.

Rugămintea mea deci – nu zic puterea mea – este ca tu să fii pe viitor mai cu băgare de seamă și să eviți a jigni mândria dușmanilor tăi, ca să nu se răscole populația stupidă în contra ta, și să mă silească pe mine să întrebunțez mijloacele justiției...”

Nazarineanul însă a răspuns liniștit: „Prinț al pământului, cuvintele tale nu ies din adevărata înțelepciune. Spune furtunii: stai în mijlocul muntelui, căci altfel vei dezrădăcina copacii din vale. Furtuna îți va răspunde: numai Dumnezeu cunoaște încotro merge furtuna. Adevăr zic ție, înainte de a înflori rozele Saronului, sângele celui drept va fi vărsat...”, continuă el cu emoție.

Eu i-am zis: „Tu ești mai prețios mie pentru înțelepciunea ta, decât toți tulburătorii aceștia și îngâmfății de farisei, care abuzează de libertatea dată lor de Roma, complotază contra Cezarului și ne țin într-o frică continuă, acești mizerabili neliniștiți. Ei cunosc că lupul din pădure se-mbracă uneori în lână și piei de oaie. Eu te voi apăra față de ei. Palatul meu de justiție este deschis ție pentru scăpare...”

Cu nepăsare, și clătănindu-și capul, cu un har și un zâmbet dumnezeiesc

Iisus îmi ripostă „Când ziua aceea va fi sosit, nu va fi scăpare pentru Fiul Omului, nici sub pământ. Sălaşul celui drept este acolo, zise el arătând spre cer: ceea ce este scris în cărțile profeților, trebuie să se împlinească”!

„Tânărule, i-am răspuns eu pe un ton moale, tu mă obligi ca simpla mea cerință să o preschimb în poruncă. Siguranța provinciilor mele, care este încredințată îngrijirii mele cere asta. Trebuie să arăți ai multă moderație în predicile tale. Nu vătăma pe alții, aceasta îți poruncesc. Fericea ta te însoțește, mergi în pace”.

„Print al pământului, a răspuns Iisus, nu am venit ca să aduc în lume război, ci pace și iubire și bunăvoință. Eu m-am născut în aceeași zi în care Cezarul a dat pace lumii romane. Prigonirea nu este de la mine. Eu o aștept de la alții, și o voi întâmpina în supunere față de voința Tatălui meu, care mi-a arătat calea. De aceea, restrânge-ți puțin înțelepciunea ta lumească. Nu este în puterea ta, de a aresta victima de la picioarele altarului ce ispășesc”.

După aceste cuvinte el a dispărut ca un nor luminos, după perdelele pretoriului. Dușmanii lui Iisus s-au adresat în cele din urmă lui Irod, să se răzbune asupra Nazarineanului. Dacă Irod ar fi urmat propria sa înclinare, în aceasta privință, el ar fi ordonat imediat osânda la moarte a lui Iisus; însă el, deși mândru de cinstirea domniei sale, se temea de senatul Roman, de a nu comite vreo faptă care ar fi putut să-i nimicească influența sa asupra Senatului, astfel nu luă nicio hotărâre.

Într-o zi, Irod veni la mine în pretoriu. Când s-a ridicat să plece, după câteva cuvinte neînsemnate, m-a întrebat ce părere am eu despre Iisus Nazarul. Eu i-am spus că după părerea mea, Iisus este un mare filozof, după cum unele națiuni mari adesea produc, și că învățăturile sale, cu niciun chip, nu pot fi socotite ca fiind eretice sau primejdioase, iar Roma este dispusă a-i îngădui toată libertatea de a vorbi și este îndreptățit prin faptele sale. Irod a surâs cu ironie și salutându-mă, cu respect prefăcut, s-a depărtat.

Se apropia marea sărbătoare a evreilor; conducătorii religioși plănuiau să se folosească de această ocazie și de exercitarea populară, care are loc întotdeauna, la sărbătoarea Paștilor lor. Orașul era arhiplin de o populație

turbulentă care dorea moartea Nazarineanului. Spionii mei mi-au raportat că Arhiereii și Fariseii întrebuițeau tezaurul templului ca să mituiască în acest scop pe popor. Primejdia creștea pe fiecare oră. Am scris atunci la Prefectul Siriei să-mi trimită imediat o sută de soldați de infanterie și tot atâția de cavalerie, dar el a refuzat să-mi trimită. M-am văzut atunci rămas singur, numai cu o mână de soldați; niște păzitori îmbătrâniți în mijlocul unui oraș răsculat, neputincioși de a reprimă o răscoală și fiind silit să o tolerez.

Răsculații au pus mâna pe Iisus, și cu toate că ei simțeau că nu au de ce să se teamă de Pretoriu, crezându-mă alături de conducătorii lor, în privința aceasta, au continuat să strige: „Răstignește-l!”. Trei partide se uniseră împotriva lui Iisus: Irodienii, Saducheii și Fariseii” Saducheii, a căror conduită era sprijinită de două motive: ei urau pe Iisus, și doreau să scape de sub jugul roman. Aceștia nu au putut uita niciodată, intrarea mea în sfântul lor oraș, cu steaguri care purtau chipul împăratului Roman, deși eu cu acea ocazie, am făcut o greșeală din necunoașterea legilor lor. Totuși, în ochii lor, profanarea aceasta nu s-a micșorat.

O altă nemulțumire pe care o purtau ei înșii, era propunerea mea, de a întrebuița o parte din tezaurul templului pentru ridicarea de clădiri publice. Din cauza acestei propuneri, ei erau plini de amărăciune. Fariseii erau dușmanii pe față ai lui Iisus, și nu le păsa prea mult de guvernul nostru. Ei au fost siliți să înghită timp de trei ani și jumătate pilulele amare pe care Nazarineanul le arunca în fața lor, în public, oriunde se ducea, și fiind prea slabi și sfioși și neavând curajul de a lua singuri măsurile dorite, ei au fost bucuroși de a se uni cu Irodienii și Saducheii.

Pe lângă cele trei partide, ei mai aveau de luptat împotriva unei populații îndârjite și totdeauna gata de a se uni la răscoală și de a se folosi de confuzia și neînțelegerea ce rezulta din aceasta. În felul acesta Iisus a fost târât înaintea Arhiereului și condamnat la moarte. Cu aceasta ocazie, Casa Arhiereului, a săvârșit umilul fapt de supunere; el și-a trimis prizonierul la mine ca să pronunț eu osânda definitivă, asupra lui.

Eu i-am răspuns că, deoarece Iisus este Galilean afacerea cade sub jurisdicția lui Irod și am poruncit să-l trimită la el. Acel tetrarh vicelan și-a mărturisit umilința, pretextând a avea respect față de mine, prin sutana Cezarului, mi-a încredințat mie soarta acestui om. Îndată palatul meu a luat înfățișarea unei cetăți ocupate. Fiecare moment ce trecea, sporea numărul tulburărilor. Ierusalimul era inundat de populația adunată de prin munții Nazaretului. Se pare că toata Iudeea se afla la Ierusalim.

Eu îmi luasem de femeie (soție) o domnișoara dintre Gali, care avusese niște descoperiri pentru viitor. Plângând, ea s-a aruncat la picioarele mele și mi-a zis: „Păzește-te! Să nu te atingi de omul acesta, pentru că el este Sfânt! Noaptea trecută eu l-am văzut în vis. El umbla deasupra apelor. El zbura pe aripile vântului, și vorbea furtunilor și peștilor mării și toate erau supuse voinței lui. Chiar și râul de pe muntele Kidron, curgea plin de sânge. Statuile Cezarului erau pline de murdăria Golgotei. Catapetesmele dinlăuntrul templului, s-au dărâmat și soarele s-a întunecat ca îmbrăcat în doliu. O! Pilate, rău mare te așteaptă, dacă nu vei asculta sfatul femeii tale. Blestemele Senatului Roman! Teme-te de puterea Cerului!”

Pe la timpul acesta treptele de marmură, gemeau sub greutatea mulțimii, iar Nazarineanul, era adus iarăși la mine. Eu am pornit spre sala de judecată, urmat de garda mea. Într-un ton aspru, am întrebat pe popor, ce vrea!

„Moartea Nazarineanului” a fost răspunsul.

„Pentru ce crima?” am întrebat eu.

„El a hulit pe Dumnezeu și a profetit dărâmarea templului. El se numește pe sine Fiul lui Dumnezeu, Mesia, Regele Iudeilor”.

Eu le-am spus că justiția Romană nu pedepsește astfel de fapte cu moartea. „Răstignește-l, răstignește-l!” izbucni însă strigătul de la gloata înfuriată. Strigătele gloatei înfuriate zguduiau palatul din temelie. În mijlocul acestei zarve nemaipomenite, nu era decât un om liniștit și calm. ACESTA ERA IISUS DIN NAZARET.

Va urma

SECRETUL FECIOAREI LARA

Ioan Vișan

**Oglinda
- fragment de
roman -**

Deși părinții mei trăiau, eram încredințată, spre creștere și îngrijire, Elisei Antoniu - bunica mea din partea tatălui. În casa ei am căpătat conștiința propriului sine prin receptarea câtorva lucruri care mi-au devenit și primele amintiri. Printre obiectele descoperite de mine în casa bunicii se numără în primul rând o icoană cu Maica Domnului și pruncul Iisus, la care bunica Elisa se închina dimineata, seara și de câteva ori în timpul zilei, și o oglindă înrămată, despre care, abia după ce am spart-o, folosind-o drept jucăria în care-mi vedeam chipul, aveam să aflu că e de cristal, e foarte veche și de calitate. Ambele erau susținute de câte un cui înfipit în peretele opus ferestrei. Icoana era așezată deasupra. Oglinda mi-era mai la îndemână... Când m-am văzut prima oară în argintul sticlei, o păpușă vie de dincolo de perete mi-a atins mâna când tocmai voiam să fac același lucru. M-am sfiit și mi-am retras brațul, l-a retras și păpușa. Am râs la păpușă – a râs și ea. M-am strâmbat...s-a strâmbat și păpușa. Mi-am dat seama că vietea eram eu și mă distrăm cu imaginea mea virtuală. Atunci am realizat că exist. Mi s-a spus mai apoi că nu-mplinisem trei ani când mama urma să meargă în Franța cu ansamblul de dansuri populare al orașului. Nu știu dacă ea se gândise deja că despartirea de mine, de fratele meu David și de tata va fi pentru totdeauna. S-a folosit de politica tatei ca să obțină mai ușor pașaportul, a plecat și nu s-a mai întors. Tata a avut probleme din cauza mamei. A fost decăzut din politica vremii. Iar ca să nu i se ia casa primită de la stat, din exproprierile făcute de comuniști, a fost nevoit să divorțeze de mama care-i trimisese o scrisoare prin cei

întorși în țară, unde-i spunea că poate divorța dacă situația i-o va cere. Așa s-a și întâmplat, după care tot și-a pierdut funcția politică, fiind nevoit să primească una administrativă, la care nu se implica nimeni. Funcția politică pierdută presupunea aplicarea unui plan de demolări a orașului vechi și înlocuirea cu blocuri de familști. În cele din urmă, la insistența bunicii Elisa, tata n-a mai semnat acel plan fiind detronat și din administrație și trimis la București să muncească la Casa Poporului ca sondor – că asta-i era meseria. Făcea acolo niște forări în subsol, lucra cu niște militari la ceva despre care n-avea voie să vorbească.

Bunica Elisa era pensionară – fostă profesoară de istorie. Pe tata îl vedeam rar, când venea de la București se oprea direct la bunica, unde locuiam eu, pe strada Cetății, nr(?). Țin minte că lucra și duminica – venea pentru câteva ore, îmi aducea câte ceva și pleca înapoi. Când apărea, saream repede în pat ca să mă ia mai ușor în brațe și să mă ridice până atingeam tavanul odăii. Am trăit și trăiesc și acum sub acel tavan. Este dintr-un lemn de stejar lăcuit, de culoare maroniu-închis, așezat pe grinzi masive dintr-un alt fel de lemn, aproape negru la culoare. Spun aceste amănunte fiindcă îndată ce-am pus ochii pe acel tavan al noii mele locații - pe care, când mă aflam în pat și topăiam precum broscuța mea de jucărie, aproape c-aș fi putut atinge cu palma de grindă - în același timp peste această imagine s-a suprapus prin comparație, ca o hologramă, tavanul de aceeași construcție, dar mult mai înalt, exagerat de înalt al odăii mele din casa părinților, de care nici nu eram conștientă când locuiam acolo. A fost momentul senzației că pot vedea cu mintea vechea mea odaie. Era clipa când începeam să devin imaginativă. Numai că primele senzații erau însoțite de ceva nedefinit între „dor” și „tristețe” - stări pe care aveam să mi le definesc mai târziu, când soarta m-a confrunt cu adevărate pierderi. Pe fratele meu, David, mai mare ca mine, îl avea în grijă cealaltă bunică, din parte amamei. De vreun an, de când aceasta a decedat, David s-a mutat aici, la bunica Elisa. Suntem fericiți că ne-am regăsit și că vom fi împreună. Cât mă privește, aveam să aflu de timpuriu că familia mea nu prea va fi o comoară pentru propriu-mi viitor. Am acum aproape doisprezece ani.

Când mă spăl dimineata pe dinți, mă uit în oglindă. Pasta mi se pare amară. Periuța cam tocită îmi deranjează gingiile. Mă schimonosesc în toate felurile și mă opresc la o imagine în care mi s-ar părea că semăn cu mama, aș fi fericită...c-am auzit că e o femeie frumoasă. Scot periuța din gură și-mi caut o altă înfățișare. Acuma cred c-aș putea semăna cu tata, îmi

zic. Despre el am ceva amintiri, bunica Elisa mi-a arătat și niște poze de când era el elev. Nu era vreo frumusețe, avea însă o distincție aproape studiată de viitor bărbat. Mi-ar plăcea să semăn și cu el. Bunica îmi spune că am de la amândoi părinții câte ceva, dar să am grijă să fiu altfel decât ei. „Adică...?”, o întreb. „Păi... să nu ți-i socotești dreapta oglindă, să nu faci ca taică-tu - politică - și să nu pleci ca mă-ta - în lumea largă.”

În fine, termin cu gimnastica spălatului, iau în fugă micul dejun pregătit de bunica și plec la școală. Fratele meu, David, pleacă mereu cu o oră mai devreme, nu știu de ce, că nu vrea sa-mi zică. Liceul lui e ceva mai departe, dar nu cred că ăsta ar fi motivul.

Despre părinții mei, povestea e lungă, obositoare, eu însămi m-am simțit obosită și chiar răvășită când mi-a relatat-o bunica, fiindcă toate țin de un trecut care nu mai e deloc văzut bine în prezent. În școală, colegii de clasă m-au agreat doar până când diriginta mea, doamna Petrache P. m-a arătat clasei cu aratatorul de umblat pe hartă, întins spre mine: „Ea, să știți că e fata nomencluristului-sondor, Andrei Antoniu - care a-nvățat la Ștefan Gheorghiu cum să dărâme un oraș vechi ca să facă-n loc un ghetou de blocuri. El s-a ocupat de demolarile din Centru Vechi al orașului, de unde urma să mă mut și io-ntr-o cutie de chibrituri, din alea construite de tatăl ei. Norocu' meu c-a venit revoluția și n-a terminat toate demolările”. M-am rușinat atunci de-mi venea să intru sub bancă. Era ora de dirigenție unde eu și colegul meu, Moise Gelu eram rânduiți de doamna Petrache să ne facem câte o scurtă autobiografie. Când mi-a venit rândul am început să povestesc așa cum mă-nvățase bunica Elisa. Diriga, ușor nervoasă, m-a întrerupt pe motiv că trebuia să-ncep cu informații despre părinți, ca să se știe din ce elemente mă trag. Văzând că întârzii să vorbesc despre un tată mort și o mamă plecată din țară în vremea comuniștilor, a-nceput să m-arate clasei ca pe-o infractoare și să vorbească dânsa despre părinții mei. După cursuri, în drum spre casă, m-a-ntrebat colega mea, Angela, ce meserie e asta de nomenclurist. „Nu știu, fată!”, i-am zis. De ce n-ai întrebat-o pe diriga...? Eu știu că tata a fost muncitor-petrolist, c-a lucrat la Casa Poporului unde s-a îmbolnăvit. A lucrat ce-i drept și-aici, pe-o funcție politică. Făcuse într-adevăr și-o școală de partid. Asta a deranjat-o pe diriga... Nici bunicii mele nu i-a plăcut politica lui tata, dar zice că vremurile au fost de neînțeles pentru multă lume. „Măcar de-ar fi prezentu' și viitoru' vremuri mai bune - mi-a zis atunci bunica Elisa - că d-aia o fi renunțat și mă-ta la țara asta”. „Cum, mama ta e-n altă țară și nu te-a luat cu dânsa ?” „N-o cunosc pe

mama. Nu-mplinisem trei ani când a plecat, n-o mai țin bine minte. Dar îi scrie bunicii, îi trimite câte ceva pentru mine și zice c-o să mă ia acolo după ce termin școala”. „Dar de ce-mi vorbești numai de bunica, tatăl unde e ?” „Tata a decedat în '91. Era bolnav rău. Mama era plecată din vara lui '87, cu ansamblul ei de dansuri. Tata, simțind ce se va întâmpla în țară cu el din cauza rămânerii ei în Franța, i-a propus mamei să rămână acolo până se vor <limpezi apele> în țară. Apoi el s-a-mbolnăvit când a fost iarăși tras la răspundere, în '90. Atunci mulți lideri sau foști lideri comuniști au fost arestați de către așă-zii revoluționari. După trei luni de detenție tata a fost eliberat și a mai trăit încă două luni, supărat că-și va pierde casa. Apăruse o lege în care se vorbea de retrocedările averilor expropriate de statul comunist. Casa noastră se afla printre acestea. În fine, după moartea tatei, fratele meu, David, care locuise cu el, a fost nevoit să stea câțiva ani la bunica din partea mamei. După moartea acesteia s-a mutat și el la bunica Elisa. A fost prima mea bucurie să locuiesc cu fratele meu. Opt ani traiseram separati.”

În dreptul casei Angelei, ne despărțim. Apuc să-i mai spun că „Asta e toată istoria familiei mele, pentru care diriga noastră nu mă poate suferi”. „Fată, vezi că eu mâne nu vin la școală !”, zice colega.

N-a vrut să-mi spună motivul. N-am insistat. Am ajuns acasă supărată. I-am spus fratelui meu ce mi-a zis diriga. David m-a îmbărbătat, m-a strâns în brațe și m-a sărutat pe frunte. Am simțit un fior plăcut. Căldura buzelor lui a rămas multe zile pe fruntea mea. M-am plâns și bunicii Elisa. „Măi, copilă, mi-a zis, să nu-ți fie rușine cu tată-tu, că n-a făcut nici un rău acestui oraș. Să știi că el și cu-n alt personaj al urbei, lider și-ăsta pe la București, au făcut să apară aici Combinatul de Oțeluri Speciale și încă alte două mari întreprinderi. Așa a devenit orașu-ăsta un mare centru industrial, apreciat până dincolo de Europa. Lumea nu mai vede și binele ăsta, vede numai răul cu demolările din Centru Vechi, pentru care și io am avut o discuție cu Andrei al meu.”

Se petrecuse atunci un dialog sever între bunica Elisa și tata :

„Nu te gândești, măi mamă - i-ar fi reproșat bunica - la câte case boierești, vechi stau în picioare de sute de ani și care-s adevărate monumente arhitectonice? Nu vă convine c-au fost boierești? Io am predat în școală istoria acestui oraș...!”

„Dumneata vezi-ți de istori'aia veche, mamă! Eu te-nțeleg, dar nu mai locuiește niciun boier prin orașu-ăsta!”

Va urma

FILOZOFIA LUI DAVID HUME

*„Înfrânt nu ești atunci când sângeri, și nici când ochii-n lacrimi ți-s,
adevăratele înfrângeri sunt renunțările la vis!” - Radu Gyr*

Vavila POPOVICI

Vavila Popovici

Scoțianul David Hume a fost un filozof iluminist scoțian, istoric, economist și eseist. S-a născut la Edinburgh în 1711 și a murit în 1776. În 1723 se înscrie la secția greacă a Universității din acest oraș, dând astfel urmare pasiunii sale pentru literatură, iar la vârsta de 17 ani se înscrie la drept, în urma insistențelor familiei sale, care ținea mult să-și aleagă pentru viață o carieră practică. După terminarea colegiului, și încercarea de intrare în viața de afaceri, își dă seama că negoțul nu este pentru el. Pleacă în Franța și reia studiul, redactează prima lucrare „Treatise on human nature” (Tratat despre natura umană) între anii 1739-1740, cu care începe activitatea sa publicistică. Acestei lucrări i-au urmat altele care i-au creat reputația de mare scriitor și gânditor, precum: „Cercetare asupra intelectului românesc”, „Cercetare asupra principiilor morale”, o serie de „Discursuri politice”, patru disertații: „Istoria naturală a religiei; a pasiunilor, a tragediei, a criteriului gustului; „Dialoguri asupra religiei naturale” (apărută postum). În afară de lucrările sale filozofice, Hume a publicat și o monumentală lucrare intitulată Istoria Angliei 1754- 1761).

Cunoaștem că Socrate a murit bând hemlock (cucută), condamnat la moarte fiind de către oamenii din Atena, Albert Camus și-a aflat sfârșitul într-un accident de mașină, Nietzsche

a înnebunit după ce a asistat la biciuirea unui cal într-o piață din Verona, și lista poate continua. Posteritatea, în general, iubește sfârșiturile tragice, dar cultul, acest sentiment de venerație pentru sfârșitul lui Hume, probabil cel mai mare filozof pe care Occidentul l-a produs vreodată, a fost deseori amintit, întrucât a fost unul deosebit. Hume era în vârstă de 65 de ani pe patul de decedat, la sfârșitul unei vieți fericite, reușite, iar fi spus totuși medicului său (citez aproximativ): „Să mor cât mai repede până când pot veni dușmanii”. Cu trei zile înainte de moarte, probabil de cancer abdominal, medicul său a putut să-și dea seama că nu era deloc îngrijorat, își aștepta răbdător sfârșitul, timpul trecând foarte liniștit, cu ajutorul cărților amuzante pe care le lectura. Doctorul care l-a îngrijit a mai spus că ori de câte ori a avut ocazia să le vorbească oamenilor, David Hume a făcut-o întotdeauna cu afecțiune și sensibilitate. Una din expresiile sale : „Frumusețea lucrurilor există în sufletul celui care le admiră”. A murit liniștit și fericit.

Hume a fost un teoretician empirist al cunoștinței. L-a preocupat valoarea conștiinței omenești, dar, întrucât ea nu poate fi stabilită numai dacă se cunoaște originea ideilor noastre, faptul l-a determinat să stabilească izvoarele din care decurg toate cunoștințele atât cele științifice cât și cele vulgare. După el, toate vin din două izvoare, din impresii și din idei, prin impresii înțelegându-se percepțiile ce se impun spiritului prin forța, prospețimea, vivacitatea și violența lor, cuprinzând sub acest nume și senzațiile, pasiunile și emoțiile, atunci când ele apar pentru prima oară în suflet; prin idei înțelegându-se copiile slabe și șterse ale impresiilor ce se păstrează în gândire, urme palide și

fără relief, imagini ce rămân în spirit, după ce impresiile au dispărut: „Ideile simple, de la prima lor apariție, derivă din impresii care le corespund și pe care le reprezintă exact”. Persoanele care nu au facultăți pentru anumite impresii, spunea Hume, nu au nici ideile corespunzătoare: Un orb nu poate avea ideea de culoare, și nici un surd pe aceea de sunet. De aici teorema: „Cauzele și efectele nu pot fi descoperite prin rațiune, ci prin experiență”. Aceste afirmații le face Hume în lucrarea sa „Cercetare asupra intelectului omenească”.

După Hume repetiția care determină obișnuința este principiul de bază al tuturor raționamentelor din experiență. Obișnuința face ca în suflet să ia naștere acea stare, pe care o numește credință. Și care ne face ca din perceperea cauzei să așteptăm producerea cu necesitate a efectului ce va urma, sau dacă percepem întâi efectul, să conchidem din el cauza.

L-a interesat ideea de cauzalitate și aceea de substanță: Orice efect este cu totul deosebit de cauza care-l determină și ca atare nu se poate spune niciodată apriori ce evenimente anumite vor decurge dintr-un anumit eveniment. Deci, principiul cauzalității nu este un principiu de gândire. Dar dacă gândirea nu ne poate ajuta să deducem aprioric noțiunea de efect din cea de cauză, înseamnă că legătura cauzală se bazează pe experiență. De câte ori se produce un fenomen și el este însoțit de un anumit efect, conchidem că fenomene similare vor fi însoțite totdeauna de efecte similare. Experiența este deci cea care, în lumea faptelor, ne învață cum să procedăm, ne învață cum se leagă fenomenele între ele.

De-a lungul timpului poziția, aprecierea lui Hume a crescut la cel mai înalt nivel. Acum câțiva ani, au fost

Întrebați mii de filosofi academici pe care filosof ne-viu îl apreciază cel mai mult. Hume a fost primul, în fața lui Aristotel, Kant și Wittgenstein. Chiar oamenii de știință, care de multe ori au puțin timp pentru filozofie, fac adesea o excepție pentru Hume. Chiar un renumit biolog care spunea că „filozofii sunt foarte inteligenți, dar nu au nimic de spus în vreun fel” face o excepție pentru Hume, recunoscând că la un moment dat s-a și îndrăgostit de el.

Iată cum scriitorul din secolul al XVIII-lea, David Hume, este considerat unul dintre marile voci filozofice ale lumii, și aceasta pentru că a apăsător pe punctul important cu privire la natura umană și anume: că suntem mai mult influențați de sentimentele noastre decât de rațiune. Acesta este, la un anumit nivel, o mare insultă pentru imaginea noastră de sine, dar Hume credea că dacă am putea învăța să facem față acestei realități surprinzătoare, am putea fi (individual și colectiv) mult mai calmi și mai fericiți decât dacă am nega-o.

„Hume este politica noastră, Hume este comerțul nostru, Hume este filosofia noastră, Hume este religia noastră” – este afirmația filozofului James Hutchison Stirling din secolul al XIX-lea, care reflectă poziția unică cu privire la gândirea intelectuală a filosofului scoțian David Hume.

O parte din faima și importanța lui Hume se datorează abordării sale curajoase sceptice față de o serie de subiecte filozofice. În epistemologie, el a pus la îndoială noțiunile comune despre identitatea personală și a susținut că nu există nici un „sine” permanent care să continue în timp. A respins considerațiile standard legate de cauzalitate și a susținut că concepțiile noastre despre relațiile cauză-efect sunt bazate pe obiceiurile de gândire, nu pe percepția forțelor cauzale din lumea exterioară, în sine. El a apărut poziția sceptică conform căreia rațiunea umană este inherent contradictorie și numai prin credințele instaurate în mod natural putem naviga prin viața obișnuită. În filozofia religiei, el a susținut că este

nerezonabil să credem mărturii despre presupusele evenimente miraculoase și, în consecință, sugerează că ar trebui să respingem religiile bazate pe mărturiile despre minuni. Ca istoric, el a apărut punctul de vedere conservator, că guvernele britanice sunt cel mai bine conduse de o puternică monarhie.

Cu privire la originea percepțiilor mintale, ele sunt prezentate în următoarea schemă: Percepțiile constau din idei și impresii. Ideile: din memorie, imaginație, fantezie, înțelegere (implicarea relațiilor de idei și implicarea problemelor de fapt); impresiile sunt de senzație (externe) și reflecții (interne). Concepția empiristă a lui Hume se bazează pe o dublă distincție: a) Distincția dintre impresii

și idei; b) Distincția dintre relații între idei și fapte.

Hume a susținut că raționamentul inductiv și credința în cauzalitate nu pot fi justificate rațional și că pasiunea, mai degrabă decât rațiunea, guvernează comportamentul uman. A contraargumentat existența ideilor înăscute, afirmând că toată cunoașterea umană este întemeiată exclusiv pe experiență. Niciodată nu putem percepe faptul că un eveniment cauzează altul, ci numai că cele două sunt mereu conjugate. În consecință, pentru a atrage concluzii de cauzalitate din experiența trecută, este necesar să presupunem că viitorul se va asemana cu trecutul, o presupuziție care nu poate fi ea însăși fundamentată în experiența anterioară.

Hume a fost, de asemenea, un sentimentalist care a considerat că etica se bazează pe emoție sau sentimente, mai degrabă decât pe principiul moral abstract, proclamând cu exactitate că „Rațiunea este și trebuie doar să fie sclavul pasiunilor”. Teoria morală a lui Hume a fost văzută ca o încercare unică de a sintetiza tradiția morală modernă sentimentalistă căreia Hume a aparținut, cu tradiția etică virtuală a filozofiei antice, cu care Hume a fost de acord cu privire la trăsăturile de caracter, mai degrabă decât actele sau consecințele lor, obiectivele corespunzătoare ale evaluării morale. Hume a negat de asemenea că oamenii au o concepție reală despre sine, poziționând că trăim doar o mulțime de senzații și că sinele nu este altceva decât acest pachet de percepții legate de cauzalitate.

Definind moralitatea ca acele calități care sunt aprobate de oricine, se întâmplă să fie și practic de către toată lumea, el stabilește să descopere cele mai largi motive ale aprobărilor. El le găsește, pe măsură ce a găsit motivele de credință, în „sentimente”, nu în „cunoștințe”. Deciziile morale sunt bazate pe sentimente morale. Calitățile sunt evaluate fie pentru utilitatea lor, fie pentru agreabilitatea lor (un fel de abilitate de a fi plăcute celor din jur). Sistemul moral al lui Hume are drept scop fericirea celorlalți și fericirea sinelui. Dar, respectul față de ceilalți reprezintă cea mai mare parte a moralității. Sublinierea lui se referă la altruism: sentimentele morale pe care el pretinde că le găsește în ființele umane. Este specific naturii umane să râdă sau să se întristeze și să caute binele celorlalți. El a considerat doctrina morală drept lucrarea sa majoră, ea fiind o datorie a se preocupa de ea. Teoria morală a lui Hume apare în Cartea 3 a tratatului și într-o anchetă privitoare la principiile moralei (1751). Hume susține de asemenea că evaluările morale nu sunt judecăți despre fapte empirice. „Luați orice acțiune imorală, cum ar fi uciderea intenționată: examinați-o în

toate luminile și vedeți dacă puteți găsi acea chestiune de fapt sau o existență reală pe care o numiți viciu. Nu veți găsi nici un astfel de fapt, ci doar propriile sentimente de dezaprobare”. Atunci când analizează diferite teorii morale, Hume susține că oamenii cred în mod eronat că moralitatea se bazează pe judecăți raționale. Deci, ce înseamnă consimțământul moral? Este un răspuns emoțional, nu unul rațional. Detaliile acestei părți a teoriei sale se bazează pe o distincție între trei actori distinctivi din punct de vedere psihologic: agentul moral, receptorul și spectatorul moral. Agentul moral este persoana care efectuează o acțiune, cum ar fi furtul unei mașini; destinatarul este persoana afectată de comportament, cum ar fi proprietarul mașinii furate; iar spectatorul moral este persoana care observă și, în acest caz, dezaprobă acțiunea agentului. În general, teoriile de sens moral au susținut că oamenii au o capacitate de percepție morală, asemănătoare cu capacitățile noastre de percepție senzorială. Așa cum simțurile noastre externe detectează calități în obiecte externe, cum ar fi culori și forme, la fel și facultatea noastră morală detectează calități morale bune și rele în oameni și acțiuni. Pentru Hume, toate acțiunile unui agent moral sunt motivate de trăsături de caracter, în special de trăsături caracteristice – virtuozități sau viciozități. Virtuțile naturale includ bunăvoința, blândețea, caritatea și generozitatea.

În 1752, Hume a devenit deținător al Bibliotecii Avocaților la Edinburgh. Acolo, stăpân a 30.000 de volume, a putut să se dedice unei dorințe de câțiva ani pentru a se întoarce la scrierea istorică. Istoria sa a Angliei, care se extinde de la invazia lui Caesar până în 1688, a apărut în șase volume, patru între 1754 și 1762, precedată de Discursurile politice (1752). Scrierile sale din acea perioadă începuseră să-l facă cunoscut, atât în străinătate, cât și acasă. De asemenea, el a scris Patru Disertații (1757), pe care le-a considerat ca fiind un lucru minunat, deși a inclus o rescriere a Cartei a II-a a

Tratatului (completarea revizuirii pură a acestei lucrări) și un studiu strălucit al „istoriei naturale a religiei”. James Boswell, biograful lui Samuel Johnson, l-a numit pe Hume „cel mai mare scriitor din Marea Britanie”, iar Biserica Romano-Catolică, în 1761, i-a recunoscut contribuțiile filozofice și literare.

A fost onorat ca eminent în cuprinderea învățăturii, în agilitatea gândirii și în eleganța stilului, și a fost simpatizat pentru simplitatea, bunătatea și veselia sa. Saloanele i-au deschis ușile și el a fost primit cu căldură de toți.

În 1769, oarecum obosit de viața publică din Anglia, și-a stabilit din nou o reședință în iubitul său Edinburgh, profund bucurându-se de compania – intelectuală și convivă - de prieteni vechi și noi (nu s-a căsătorit niciodată), precum și revizuirea textul scrierilor sale.

Filozoful român Petre P. Negulescu (1872-1951) aprecia: „Nu putem zice astăzi că avem o filozofie, cum putem zice că avem o matematică sau o astronomie, o fizică sau o chimie, ci trebuie să ne mulțumim să constatăm că avem atâtea filozofii diferite câți cugetători s-au îndeletnicit, după vremuri, cu problemele generale ale naturii și ale vieții, dezlegându-le fiecare, firește, în felul său”.

Pe măsură ce cercetările avansează, filozofia se dovedește a fi necesară științei, respectiv fizicii, biologiei, chimiei, extinzându-se și asupra altor științe.

Hume a avut încă din timpul vieții admiratori și apărători de-un mare prestigiu intelectual, Immanuel Kant fiind unul dintre aceștia. În „Prolegomene”, ilustrul filosof german a recunoscut că Hume este adevăratul precursor al filozofiei critice a cunoașterii. Dar numai un precursor, s-a grăbit Kant să precizeze, fiindcă după opinia lui, soluția pe care Hume o dă problemei cunoașterii poartă „sigiliul neputinței și al resemnării”. Kant a apreciat nu doar profunzimea observațiilor analitice ale lui Hume, ci și calitățile stilistice ale scrierilor sale.

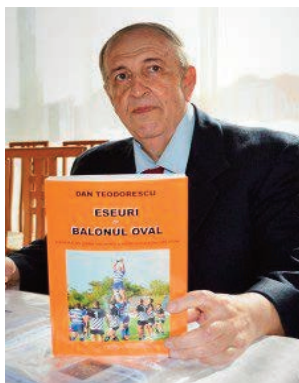
În contemporanitate, un profesor universitar din Arizona a pus sub semnul întrebării sentimentalitatea lui Hume, spunând că atunci când sentimentaliștii sunt excesiv de satisfăcuți, este pur și simplu pentru că nu și-au supus convingerile unei reflecții suficiente asupra sentimentelor, punându-și totodată întrebarea: „Este moralitatea mai mult ca matematica, sau ca frumusețea?”. El crede că ar putea să ne îngrijoreze modul rezonabil al sentimentalismului care nu poate niciodată să critice cu succes instituțiile sau practicile existente, întrucât poate fi prea mulțumit sau conservator. Probabil a făcut abstracție de ultimele descoperiri ale Fizicii cuantice.

Fizica cuantică a reușit să ne explice că inima omenească are un rol mult mai important decât acela de a pompa sânge în trup. Dacă până nu demult, oamenii de știință au crezut că doar prin gândurile noastre emitem energie către exterior și că cel mai puternic emițător energetic din trupul nostru ar fi creierul, cu impulsurile sale electromagnetice, acum se știe că inima generează un câmp electric mult mai mare decât cel al creierului, că ea este înzestrată cu inteligență – „inteligența inimii” –, că inima interacționează atât cu trupul cât și cu mediul exterior prin câmpurile electromagnetice pe care le generează, transmitând informații la distanțe mari, prin emoțiile pe care le produce. Iar sentimentele umane izvorăsc din inimă și influențează puternic realitatea în care trăim. Sentimente ca : iubirea, iertarea, compasiunea, ura, dezbinarea, etc., produc modificări atât în trupul nostru, cât și la cei din afara noastră. Filozoful francez Michel de Montaigne, spunea încă din secolul 16 : „Simțurile au toate această putere de a porunci rațiunii și sufletului nostru”. Un secol mai târziu, Blaise Pascal spunea că în sinele lui află tot ce vede la Montagne, că „toată rațiunea noastră cedează în fața sentimentelor”, deoarece... „Le coeur a ses raisons que la raison ne connait pas”.

UN BAL DE POVESTE

Dan TEODORESCU

Prima ediție a Balului de Primăvară al Scriitorilor și Artiștilor Plastici din Iași și din Regiunea Nord-Est a României s-a derulat sâmbătă, 9 martie 2019, la Salonul Moldova din cadrul Unita Turism

Holding - Hotelul Moldova Iași.

Pe parcursul a peste 6 ore, 80 de participanți s-au ospătat din bucatele preparate de bucătarii restaurantului din cadrul renumitului hotel ieșean situat lângă Palatul Culturii și au dansat moldovenește, adică veselia și voioșia au fost la ele acasă. Plus că, cei prezenți au ascultat și un reușit recital de epigrame și poezie din partea Asociației Literare Păstorel Iași, în prima linie fiind plutonul de umoriști și poeți alcătuit din Mihai Batog-Bujeniță (directorul ALPI), Georgeta Paula Dimitriu, Eugen Deutsch, Cornelia Livia Bejan, Ioan Hodaș, Doina Toma, Angela Pistol, Rodica Ioniță-Grosu, Corina Matei-Gherman, Vasile Ungurașu și Constantin „Ticu” Mihai.

Cei mai „pontoși” dintre participanți au luat parte și la un inedit concurs de bancuri „cu perdea”, marele premiu fiind acaparat de scriitorul vasluian prof. Ioan Hodaș.

Programul artistic de înalt nivel a fost susținut de interpreții Nina Cuciuc, Rodica Ioniță-Grosu, Ana Ștefănică, Ștefan Deaconița și Karla Ursu, la pupitrul tehnic fiind mereu pe baricade profesioniștii Nicolae „Culiță” Păduraru și Nicolae Petcu.

Binecunoscutul interpret bucureștean Cătălin Crișan a salutat și el manifestarea artistică ieșeană, făcând fotografii cu tinerii artiști prezenți la Balul

de Primăvară, precum Karla Ursu și Silviu Teodorescu.

Din partea organizatorilor, Dan Teodorescu, Corina Matei-Gherman și Calistrat Robu au oferit celor prezenți diplome de excelență și de onoare, în aplauzele participanților. Scriitoarea și pictorița Viorica Șerban (care pe 8 martie și-a aniversat ziua de naștere) a oferit două tablouri tip portret colegelor Rodica Ioniță-Grosu și Corina Matei-Gherman.

În finalul evenimentului, șeful sa sală Viorel Hreniuc a prezentat publicului tortul festiv în greutate de peste 8 kg, unde s-a scris „Balul de Primăvară - La mulți ani - 9 martie 2019”.

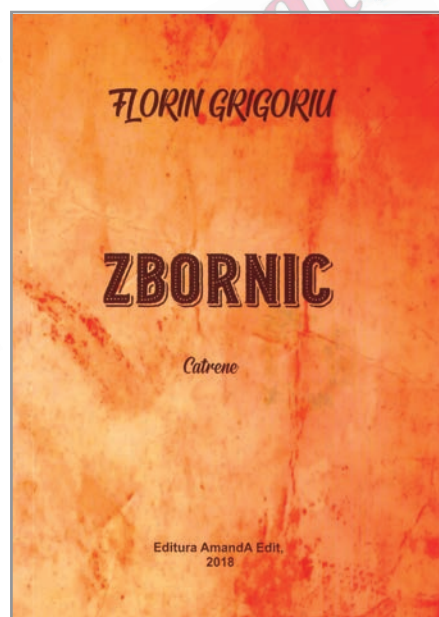
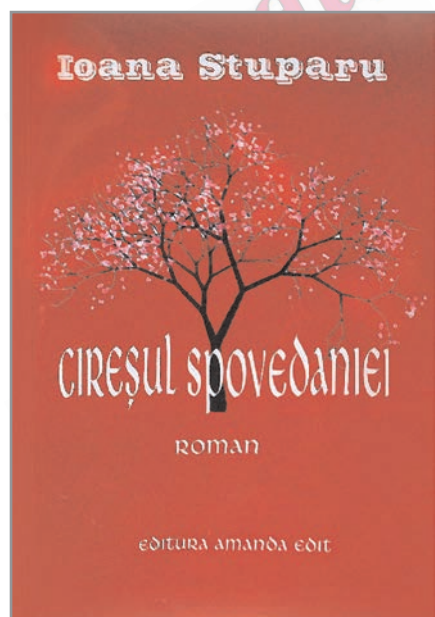
Organizatorii manifestării de la Iași au fost Asociația Literară Păstorel Iași, Liga Scriitorilor din România - Filiala Iași-Moldova, Uniunea Creatorilor de Artă - Sucursala Iași și Unita Turism Holding - Hotelul Moldova Iași.

Principalii parteneri media au fost publicația „SPORT FAN CLUB”, revista „Moldova Literară”, Agenția de Presă „Așii Români” și ziarul „Vocea Ta”, ambele cu sediul central la Nürnberg - Germania și revista „Miorița USA”, care se editează la Sacramento - Statul California - SUA.

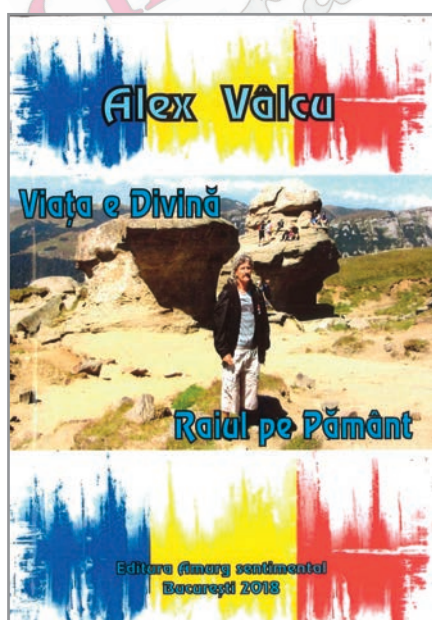
Din rândul participanților la Balul de Primăvară, un grup de 49 de scriitori, artiști plastici, dar și oameni din lumea sportului vor efectua și o excursie de teme culturale în Republica Moldova, pe traseul Sculeni - Bălți - Soroca - Orhei Vechi - Chișinău - Mănăstirea Căpriană - Albița - Iași, în zilele de 13 și 14 aprilie 2019, cu ajutorul firmei de turism Prisma Tour Iași.

Cărți noi în biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Fără fior și mesaj, poezia este literă moartă”

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;

web site: <http://climate.literare.ro>